

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Kebele (HUBF20048) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen
2014

Ügyfél

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Együttműködő partnerek

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány

Vezető szakmai koordinátor

Megyer Csaba

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Kiss Béla

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Megyer Csaba

Közreműködő szakértők

Csipkés Roland

Görföl Tamás

Dr. Gulyás Gergely

Lelkes András

Lökkös Andor

Megyer Csaba

Mizsei Edvárd

Óvári Miklós

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	7
1. A terület azonosító adatai.....	8
1.1. Név.....	8
1.2. Azonosító kód.....	8
1.3. Kiterjedés.....	8
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	8
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	8
1.4.2. Jelölő fajok.....	8
1.5. Érintett települések.....	9
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	9
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	10
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	10
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	10
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	10
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	10
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	10
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	11
1.7.7. Egyéb tervek.....	11
2. Veszélyeztető tényezők.....	12
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	14
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	14
3.2. Kezelési javaslatok.....	15
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	15
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	46
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	48
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	49
3.2.5. Mellékletek.....	51
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	52
3.3.1. Agrártámogatások.....	52
3.3.2. Pályázatok.....	59
3.3.3. Egyéb.....	59
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	59
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	59
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	60
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	62
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció.....	65
1. A tervezési terület alapállapot jellemzése.....	66
1.1. Környezeti adottságok.....	66
1.1.1. Éghajlati adottságok.....	66
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	66
1.1.3. Talajtani adottságok.....	66
1.2. Természeti adottságok.....	67
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	70
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok.....	76
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok.....	76
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	84
1.3. Területhasználat.....	85
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás.....	85
1.3.2. Tulajdoni viszonyok.....	86
1.3.3. Területhasználat és kezelés.....	86
2. Felhasznált irodalom.....	91

3. Térképek.....	92
4. Mellékletek.....	98

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve: Kebele kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója: HUBF20048

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése: 1925,29 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- 6430 - Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- zanótboglárka (*Maculinea nausithous*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- eurázsiai hód (*Castor fiber*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)
Belsőárd	Zala	113,1947
Bödeháza	Zala	177,5047
Gáborjánháza	Zala	238,2913
Külsőárd	Zala	20,9953
Lendvajakabfa	Zala	163,5405
Rédics	Zala	190,9541
Resznek	Zala	482,5040
Szijártóháza	Zala	188,7907
Zalaszombatfa	Zala	344,8644

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési terület országos jelentőségű védett természeti területtel nem fed át.

A tervezési területen található, egyedi hatósági határozattal történő lehatárolásra váró ex lege védett láppal érintett ingatlanok helyrajzi számos listája:

Lendvajakabfa	02/3
Lendvajakabfa	064/1
Resznek	056/6
Resznek	088/2
Resznek	088/3
Resznek	088/4
Resznek	088/5
Resznek	0168/3
Resznek	0168/4
Zalaszombatfa	0103/2

Földvár található a Resznek 0168/4d helyrajzi számú ingatlanon (Várhely dombja).

A tervezési terület teljes egészében az Országos ökológiai hálózat része, 100% ökológiai folyosó.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- Védett természeti területtel nem fed át a tervezési terület, ezért természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik rá.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Belsőárd Község Önkormányzati Képviselő testületének 22/2006. (XII.12.) számú rendelete Belsőárd Község Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről
- Bödeháza Község Önkormányzati Képviselő testületének 14/2006. (VIII.3.) számú rendelete Bödeháza Község Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről
- Gáborjánháza Község Önkormányzati Képviselő testületének 23/2006. (XII.7.) számú rendelete Gáborjánháza Község Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről
- Külsőárd Község Önkormányzati Képviselő testületének 24/2006. (XII.15.) számú rendelete Külsőárd Község Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről
- Lendvajakabfa Község Önkormányzati Képviselő testületének 21/2006. (XII.6.) számú rendelete Lendvajakabfa Község Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről
- Rédics Község Önkormányzati Képviselő testületének 41/2004. (XII.31.) számú rendelete Rédics Község Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről
- Resznek 19/2006. (XII.11.) Resznek önkormányzati rendelet. Resznek Község Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről
- Szijártóháza Község Önkormányzati Képviselő testületének 23/2006. (XII.11.) számú rendelete Szijártóháza Község Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről
- Zalasombatfa Község Önkormányzati Képviselő testületének 21/2006. (XII.14.) számú rendelete Zalasombatfa Község Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről
- Zala megye területrendezési terve (Tsz: 1-10 609, 2010.)

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Lenti Erdőtervezési Körzet, az új típusú erdőterv a 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/52/2014.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- IV/1. Zala-dél-vasi nagyvadas körzet vadgazdálkodási terve. Kelt: 2004.02.24.

Szabadság Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma 20-200210-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017.02.28. Kelt: 2007.08.25. Jóváhagyta: Zala Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- Sporthorgász Egyesületek Vas megyei Szövetsége. – Kebele patak halászati vízterületének 5 éves halgazdálkodási terve 2011-2015

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- Vízgyűjtő-gazdálkodási terv 3-1 Mura alegység (közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság és Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2010. Felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

- Nem ismert.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	H	17	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410): az állomány fennmaradása csak a megfelelő kezeléssel biztosítható. A felmérés időszakában fel volt hagyva
				nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>): a kezelés felhagyásával elinduló szukcessziós folyamatok hatására megszűnik a faj élőhelye
				<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): az élőhely csak kezeléssel tartható fenn, ha felhagyják, cserjésedik, erdősödik.
A04.01.01	intenzív szarvasmarha-legeltetés	L	10	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): helyenkén erősen legeltetik, am miatt degradálódnak az állományok
				Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410): az intenzív legeltetés az élőhely degradációját okozza.
B03	erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes felújulás nélkül	M	10	nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): Megszünteti a fajok szaporodóhelyeit, valamint együtt jár a különböző fejlődési alakok eltávolításával: állománycsökkenéshez, az állomány eltűnéséhez vezet.
B04	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (erdészet)	M	10	nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): Veszélyezteteti a fajok egyedeinek különböző fejlődési alakjait, különösen az imágókat, állománycsökkenéshez vezet.
B07	Egyéb erdészeti tevékenység	M	10	nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): A helytelen időben való fakiszállítás együtt jár a faok egyedeinek különböző fejlődési alakjainak eltávolításával, állománycsökkenéshez vezet. Ezen kívül az erdőgazdálkodás során alkalmazott véghasználatok szintén állománycsökkenéshez vagy az állomány eltűnéséhez vezet.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	30	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) fenyegeti előzőnléssel a területet
				Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) okoz problémákat, főleg a szegélyeken
				nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): a fajok élőhelyein probléma a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) előretörése, amely hatására megszűnik a fajok élőhelye
				Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): A degradáltság oka főképp a gyomok, inváziós növények kolonizációja (amerikai kőris / <i>Fraxinus pennsylvanica</i> /, japánkeserűfű / <i>Reynoutria spp.</i> /, magas aranyvessző / <i>Solidago gigantea</i> /, süntők / <i>Echinocystis lobata</i> /).
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	L	5	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0*): Az akácok, nemesnyarasok, tájidegen lombosok, illetve tájidegen fenyvesek a puhafás ligeterdők potenciális termőhelyét foglalják el.
				nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): A faj élőhelyének csökkenéséhez és így az állomány nagyság csökkenéséhez vezet.
				Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): Az akácok, nemesnyarasok, tájidegen lombosok, illetve tájidegen fenyvesek a keményfás ligeterdők potenciális termőhelyét is elfoglalják.

B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	8	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*): a természetes állományfejlődés gátlódik Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): a természetes állományfejlődés gátlódik nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): A lábon álló holt fák eltávolítása együtt jár a nagy szarvasbogár különböző fejlődési alakjainak eltávolításával, állománycsökkenéshez vezet. állománycsökkenéshez vagy az állomány eltűnéséhez vezet. nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): A lábon álló holt fák eltávolítása együtt jár a nagy hőscincér különböző fejlődési alakjainak eltávolításával, állománycsökkenéshez vezet.
B06	legeltetés erdőben vagy erdős területen	L	2	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae) (91E0*): degradálja az aljnövényzetet Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): a legeltetés degradálja az erdei aljnövényzetet
J02.03.02	csatormázás és vízelvezetés	M	15	<i>Cnidion dubii</i> folyóölgyeinek mocsárrétjei (6440): ezt az élőhelyet jelentősen érintik a vízelvezetés káros hatásai
K01.03	kiszáradás	L	0,3	Kékperjés láprétek meszes, tűzegecs vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410): az állomány folyamatosan szárad, sztyepesedik. Hosszú távon teljesen átalakulhat a fajkészlet
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	5	Kékperjés láprétek meszes, tűzegecs vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410): a száradás és felhagyás folyamán megváltozik a fajkészlet és az élőhely hosszú távon megszűnik. nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), zánótblárka (<i>Maculinea nausithous</i>), vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): a kezelés felhagyásával elinduló szukcessziós folyamatok hatására megszűnik a faj élőhelye <i>Cnidion dubii</i> folyóölgyeinek mocsárrétjei (6440): a száradáshoz, esetleg a felhagyáshoz köthető, hogy cserjésedés, erdősödés, esetleg száradás indul meg, így az élőhely hosszú távon megszűnik.
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	5	nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>): a vadállomány, elsősorban a vaddisznó túlszaporodása is jelentősen csökkenti állományát
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	L	2	Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510): csak a kezelés tarthatja fenn az élőhelyet, a felhagyás hatására becserjésedik-erdősül
A04.01.01	intenzív szarvasmarha-legeltetés	L	2	Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510): az erős legelés degradálja az élőhelyet
A04.03	pásztorodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	2	Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510): csak a kezelés tarthatja fenn az élőhelyet, a felhagyás hatására becserjésedik-erdősül
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	2	Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510): ezt az élőhelyet is veszélyeztetik a magas aranyvessző (Solidago gigantea) előretörése
F03.02.03	csapdázás, mérgezés, orvadászat	L	1	közönséges hód (Castor fiber): veszélyeztetheti az állományt, egyelőre nem ismert konkrét eset
J02.03	csatormázás és vízelvezetés	L	2	Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510): kiszáradást okoz, és az élőhely átalakulását
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	L	2	Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510): a felhagyás és kiszáradás okozza a szukcessziós folyamatok megindulását, erdősödést, cserjésedést, ez hosszú távon az élőhely megszűnését okozhatja

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Kebele kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület általános természetvédelmi célkitűzése a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása. Távlatos cél emellett egyes élőhelyek kiterjedésének növelése hosszútávon (szántók, degradált, gyomos területek kaszálórétté való átalakítása, faültetvények erdővé alakítása) lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Kiemelt cél a területen élő közösségi jelentőségű védett és fokozottan védett fajok (hangyaboglárka fajok – *Maculinea* sp., haris – *Crex crex*, vidra – *Lutra lutra*) által is reprezentált, hazai és közösségi szinten is egyedülálló természetes és természet szerű élőhelyek megőrzése, fenntartása, különös tekintettel a kékperjés láprétekre, a magaskórósokra, a mocsárrétekre, a puhafás és keményfás ligeterdőkre.

Szintén kiemelkedő jelentőségű a közösségi jelentőségű, védett növény- és állatfajok állományának, egyedszámának, populációi életképességének megőrzése, különös tekintettel a következő fajokra: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*).

További célok és végrehajtandók:

- A terület vízellátásának és természeteshez közeli vízjárásának – különös tekintettel a holtágakra – biztosítása.
- Az inváziós növényfajok visszaszorítása. Az akác erdőrészeket őshonos, termőhelynek megfelelő lomboserdővé alakítása középtávon. A természetes jelölő társulásokban megjelenő akác (*Robinia pseudoacacia*), valamint a vágásokban, szegélyekben megjelenő magas aranyvessző (*Solidago gigantea*) teljes kiirtása.
- Az erdők természetességének hosszú távon történő fenntartása. A gyepek természetes beerdősülésével létrejött őshonos fákkal borított területek megőrzése.
- A vadászható fajok kártételének megszüntetése és megelőzése.
- A sötét- és vérfű hangyaboglárka érdekében az élőhelyül szolgáló láprétek megőrzése.
- A 80 évnél idősebb erdőállományokban a jelenlegi erdőkezelési módról (véghasználat, fokozatos felújító vágás) az állandó erdőborítást biztosító gazdálkodási módra (pl.: szálalás, Pro sylva típusú kezelés) áttérni.
- A rovarok és odúlakó madarak számára a lábon álló holt anyag megtartásával szaporodó- és élőhelyet biztosítani.
- A vízfolyás menti facsoportok megőrzése a meder árnyékolása érdekében.
- Abiotikus katasztrófák lehetőség szerinti megelőzése, elhárítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A javaslatok és intézkedések alapvetően két nagycsoportba tartoznak, egyrészt a gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok, amelyeket általánosan területszinten értelmezünk, de ezek kötődhetnek kezelési egységhez is. Itt jelennek meg a gazdálkodókon túli egyéb érintetteknek szóló (beruházók, fejlesztők, területrendezők, vállalkozók: ipari, turisztikai), a területhasználatra vonatkozó elvek, a kritikus pontok azonosításával (egyes tevékenységek korlátozás nélkül, feltételekkel vagy egyáltalán nem végezhetők, bizonyos irányú fejlesztések nem kívánatosak).

Az intézkedések második csoportját a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok adják.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A tervezési területre vonatkozó általános javaslatok

A) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

A Kebele Natura 2000 terület élőhelyeinek szinte teljes egésze emberi hasznosítás alatt áll. A művelési ágak tekintetében túlnyomórészt gyepek, szántók és legelők, Zala megye más területeihez képest kevés erdő, a műszaki létesítmények (mezőgazdasági- és közutak, vízügyi létesítmények, stb.), kivéttként szerepelnek. A jelenleg mezőgazdasági vagy erdészeti hasznosítású területek beépítése nem kívánatos.

A terület jelenleg turisztikai szempontból alig hasznosított, noha a területhasználat módja, a védett fajok viszonylag alacsony száma az ökoturisztikai hasznosítást nem zárja ki. A kirándulók tudatos irányításával, a túraútvonalak megfelelő kijelölésével, karbantartásával az általuk okozott terhelés minimalizálható. Fontos fejlesztés lenne a Natura 2000 területet bemutató infrastruktúra létrehozása, hogy a látogatók tisztában legyen a terület státuszával és természeti értékeikkel. Ezt egyrészt tájékoztató táblák kihelyezésével lehetne elérni a területre bevezető forgalmasabb közutak és turistautak mentén, másrészt a területet bemutató szóróanyagokkal, amelyeket helyi turisztikai irodákban és önkormányzatoknál lehetne elérhetővé tenni.

B) Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok:

A gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatokat minden esetben kezelési egységhez kell kötni. A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet. A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési, lehetőségekre is kitérünk.

Jelentős az időszakos vízborítású területek aránya (különösen a csapadékos években), ami pár hónapos időtartamban kedvező, ugyanakkor hosszú távon a területhasználat felhagyásával jár. Ideális lenne ezen területek művelésből való kivonása, a jelölő vizes élőhelyeknek kedvezne. A közösségi jelentőségű élőhelyek többségének fenntartása csak a megfelelő extenzív gazdálkodással biztosítható; ez a gyepek esetében az élőhelytípusnak megfelelő kaszálással, legeltetéssel, erdők esetében a természetközeli erdőgazdálkodással valósítható meg.

A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet), amely rendelkezéseit a fenntartási javaslataink között nem ismételjük meg. (A kezelési egységek elhelyezkedését a 3. pontban szereplő térképmelléklet mutatja.)

A támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok konkrét, agrártámogatási programoknak megfeleltethető előírások, illetve előírás-javaslatok. Ezek lehetnek már jelenleg is jogszabályban megadott (pl. Natura 2000 gyepekre vonatkozó kompenzációs rendelet) kötelezően betartandó előírások, vagy a jövőbeli támogatási rendszerek megalapozását szolgáló és kizárólag a támogatási rendeletben történő megjelenésük esetén, önkéntesen vállalható, a 2. mellékletből választandó előírás-javaslatok.

Ugyanakkor a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) *A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.*”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

Gyepek

A területen előforduló üde és nedves gyepek természetességi állapota változó, egy részük jó állapotú, más részük elgyomosodott, átalakult. A jó állapotú területeken az elsődleges cél ennek az állapotnak a fenntartása. Általános feladat ezekben a gyepekben a környéken jelenlévő inváziós fajok (elsősorban a magas aranyvessző – *Solidago gigantea*) visszaszorítása, illetve a megfelelő hasznosítás révén a gyepekbe történő behatolásuk megakadályozása. A területen leromlott állapotú gyepek és inváziós fajok homogén állományai is nagy területen megtalálhatóak. Ezekben az esetekben a cél a területek természetességi állapotának javítása, ezzel az értékes élőhelyek kiterjedésének növelése. A cserjésedő területek esetében az inváziós növényfajok visszaszorításán túl a gyepek ésszerű és természetvédelmi szempontból helyes helyreállítása is cél: kaszálásra vagy legeltetésre alkalmas állapotba kell hozni. A legeltetés során a szarvasmarhával történő kíméletes legeltetés támogatandó. A gyepek szegélyén, vagy foltszerűen a gypben cserjések, fasorok fennhagyandóak, ezek igen fontosak több védett faj számára (énekesmadarak, pl. töviszúró gébics – *Lanius collurio*) és a gyepek mikroklímáját is jelentősen befolyásolják. A láprétek kezelésében fontos az időközben előkerült hangyaboglárka-fajok szempontjából megfelelő kaszálási időzítés, illetve a bűvósávok kötelező meghagyása.

Erdőgazdálkodás

A tervezési terület erdő művelési ágú területeinek természetességi állapota közepes-jó között változik, a degradáltság többnyire a vízszintcsökkenésnek, a kezelés elmaradásának tudható be. Hosszútávon a tájidegen fajokból (akác, fenyőfélék, stb.) álló ültetvények honos fajokból álló erdőkké való átalakítása kívánatos. A területen található tájidegen fajok őshonos fajokra való lecserélése mind a denevéreknek táplálékot jelentő rovarok mennyiségének és fajgazdagságának növekedését, mind bűvőhelyet jelentő odvas fák megjelenését eredményezheti. Az inváziósan viselkedő, pontszerűen, kis foltokban megjelenő amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), zöld juhar (*Acer negundo*) és fehér akác (*Robinia pseudoacacia*) példányait el kell távolítani a területről.

Vadgazdálkodás

A tervezési területen a vadászat elsődlegesen természetvédelmi és nem vadászati célokat felmutató formáját kell megvalósítani. A nagyvadállomány leginkább az erdei élőhelyekre jelent veszélyt, de

a túltartott vaddisznó állomány a vizes élőhelyekben és gyepekben is jelentős károkat okoz. Az erdei élőhelyek esetében tervezett fejlesztések megvalósulásához elengedhetetlen a nagyvadállomány csökkentése.

Vízgazdálkodás

A vízállásos területeken a víz időszakos megtartása fontos, ugyanakkor a vízkormányzás lehetőségének megteremtése ehhez elengedhetetlen. A csatornák, vízfolyások kaszálása csak június közepétől megengedhető. A vízfolyások mentén található őshonos fák, erdők kiemelten kezelendők, az állandó borítás megtartása mellett, szálaló módon termelendők le.

A vízi és vízparti vegetációt érintő fenntartási munkák egyes jelölő fajok esetében csökkentik a meghatározó, természetes élőhelyfoltok (vízbe lógó fák, gyökerek) kiterjedését, valamint csökkentik a víztér leárnýékoltságot. A vízfolyásokat, csatornákat kísérő fasorok őshonos fafajokkal történő szélesítése növelné ökológiai folyosó szerepét.

A fentiek miatt a vízfolyásokon évenkénti, ill. rendszeresen ismétlődő vízkárelhárítási, és vízrendezési fenntartási munkák kivitelezését megelőzően, természetvédelmi-ökológiai szempontokat figyelembe vevő, aktuális vízkárelhárítási és vízrendezési terv készítését és egyeztetését javasoljuk a működési terület szerint illetékes Nemzeti Park Igazgatóságokkal. A fenntartási feladatok ellátásánál figyelembe kell venni az árvízvédelmi és településvédelmi vízügyi feladatok ellátásának szükségességét.

A vízfolyás mentén több esetben a szántók közvetlenül a vízfolyások töltéséig érnek, ezért a kemikáliák bemosódásának nagy a veszélye. A bemosódott vegyszerek elősegíthetik az eutrofizációt, illetve toxikus hatásúak lehetnek, ezért a partok menti pufferzónák kialakítása a vizes élőhely sérülékenységét jelentős mértékben csökkenti. A vízfolyások szennyezése jelentős mértékben veszélyezteti az itt élő populációkat, ugyanis a jelölő fajok érzékenyek a vízszennyezésre és csak jó vízminőségű vízfolyásokban fordulnak elő népes önfenntartó populációik. Különösen a juvenilis egyedek mutatnak nagy érzékenységet a vízszennyezéssel szemben és érzékenyen reagálnak a víz oldott oxigéntartalmának megváltozására. A mezőgazdasági területekről bekerülő diffúz szennyezések és felszíni, ipari vagy kommunális eredetű szennyezések hatásainak összegződése jelentős károsító tényezőnek tekinthető.

3.2.1.2. Kezelési egységek

A kezelési egységeket sorrendben, a hasonló hasznosítású területeket csoportosítva az alábbiak szerint tüntettük fel:

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok
KE-0	kezelést nem igénylő területek	U4 Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók, U7 Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, U9 Állóvizek, U10 Tanyák, családi gazdaságok, U11 Út- és vasúthálózat, U4xOF Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók/Magaskórós ruderalis gyomnövényzet, U7xU9 Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak/Állóvizek, U9xRB Állóvizek/Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
KE-1	kaszálórétek	E1 Franciaperjés rétek, E2 Veres csenkeszes rétek, E1xD34 Franciaperjés

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok
		rétek/Mocsárrétek, E2xD34 Veres csenkeszes rétek/Mocsárrétek
KE-2	mocsárrétek	D34 Mocsárrétek, D34xD2 Mocsárrétek/Kékperjés rétek, D34xE2 Mocsárrétek/Veres csenkeszes rétek, D34xP2a Mocsárrétek/Üde és nedves cserjések
KE-3	láprétek, magaskórósok	D2 Kékperjés rétek, D6 Ártéri és mocsári magaskórósok
KE-4	nádasok, nem zsombékoló magassásrétek	B5 Nem zsombékoló magassásrétek, B5xD34 Nem zsombékoló magassásrétek/Mocsárrétek, B5xP2a Nem zsombékoló magassásrétek/Üde és nedves cserjések
KE-5	cserjések	P2a Üde és nedves cserjések, P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, P2axB5 Üde és nedves cserjések/Nem zsombékoló magassásrétek, P2axD34 Üde és nedves cserjések/Mocsárrétek, P2axOB Üde és nedves cserjések/Jellegtelen üde gyepek, P2axOD Üde és nedves cserjések/lágyszárú özőnfajok állományai
KE-6	inváziós lágyszárúak állományai	OA Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek, OB Jellegtelen üde gyepek, OD Lágyszárú özőnfajok állományai, OAxOD Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek/Lágyszárú özőnfajok állományai, OBxP2a Jellegtelen üde gyepek/ Üde és nedves cserjések, OBxS7 Jellegtelen üde gyepek/Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok, ODxD34 Lágyszárú özőnfajok állományai/Mocsárrétek, ODxP2a Lágyszárú özőnfajok állományai/ Üde és nedves cserjések
KE-7	szántóterületek	T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák, T6 Extenzív szántók, T10 Fialat parlag és ugar
KE-8	égerlápok, égerligetek és puhafás ligeterdők	J5 Égerligetek
KE-9	üde lomboserdők	J6 Keményfás ártéri erdők
KE-10	fás legelők	P45 Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek
KE-11	akácok	S1 Ültetett akácok
KE-12	fenyőültetvények	S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek, S5 Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek, S4xS1 Ültetett erdei- és feketefenyvesek/Ültetett akácok
KE-13	spontán fásodó területek és jellegtelen faállományok	P3 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés, P8 Vágásterületek, RA Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok, RB

Kezelési egység	Elnevezés	Érintett élőhelytípusok
		Őshonos fafaú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők, RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdő, RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, S3 Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők, S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai, S7 Nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok, T7 Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények, P3xB5 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés/Nem zsombékoló magassásrétek, P8xOD Vágásterületek/Lágyszárú özönfajok állományai, RAxOB Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Jellegtelen üde gyepek, RAxS7 Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok, RDbxOD Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők/Lágyszárú özönfajok állományai, S3xOD Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők/Lágyszárú özönfajok állományai, S3xRA Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők/Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, S7xRA Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok/Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
KE-14	Vízfolyások, árkok	RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, RDbxOB Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők/Jellegtelen üde gyepek, RDbxU8 Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők/Folyóvizek

KE-0 kezelési egység

Meghatározása: Kezelést nem igénylő területek, bányatelek, telephely, bányató stb.

Olyan területek, melyek jellegüknél fogva nem vagy csak igen kis területen tartalmaz jelölő élőhelyeket, illetve egyáltalán természetes élőhelyet.

Érintettség vizsgálata

- **Érintett ÁNÉR élőhelyek:** U4 Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók, U7 Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, U9 Állóvizek, U10 Tanyák, családi gazdaságok,, U11 Út- és vasúthálózat, U4xOF Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók/Magaskórós ruderalis gyomnövényzet, U7xU9 Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak/Állóvizek, U9xRB Állóvizek/Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 3130 – Oligo-mezotróf állóvizek *Littorelletea uniflorae* és/vagy *Isoeto-Nanojuncetea* vegetációval

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Nem teszünk ilyen javaslatokat.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások: -

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok: -

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok: -

Kezelési javaslatok indoklása:

Fenti élőhelyek kezelést nem igényelnek vagy esetükben nem értelmezhető a kezelés.

KE-1 kezelési egység

Meghatározása: Kaszálórétek. Alapvetően üde gyepek, nagyobb részt kaszálóként hasznosítva. A tájegységet meghatározó vízfolyások (Kebele, Szentgyörgyvölgyi patak) mentén, azok egykori árterületein és teraszain, tápanyaggazdag talajon kialakult magasfüvű rétek.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* E1 Franciaperjés rétek, E2 Veres csenkeszes rétek, E1xD34 Franciaperjés rétek/Mocsárrétek, E2xD34 Veres csenkeszes rétek/Mocsárrétek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6510 – Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tüzpászták létesítése nem megengedett.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.

- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
- GY43 Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha.
- GY48 Szakaszozó legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
- GY64 Kaszáló sarjulegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
- GY71 Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY82 A gyepterület évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY44 A legelés időtartamát és a legeltetési sűrűséget a működési terület szerint illetékes Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- GY35 Száraz, csapadékszegény években a terület legeltetése kerülendő.

- GY45 A legeltetést április 24. és október 31. között javasoljuk végezni.
- GY67 A legeltetést szarvasmarhával javasoljuk végezni.
- GY36 A terület túllegeltetése tilos.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető.

Kezelési javaslatok indoklása:

A jelenlegi módon való fenntartás a gyepek fennmaradását nem veszélyezteti, de a veszélyeztető tényezőket ki kellene iktatni (akác, vegyszerbemosódás, gyomosodás stb.), mivel ezek a jelölő élőhelyek és fajok (nagy tűzlepke – *Lycaena dispar*, haris – *Crex crex*) számára kedvezőtlen. A legeltetés jelentős változást jelentene, de az esetleges elmaradása még mindig kedvezőbb, mint a túllegeltetés vagy tájképileg zavaró létesítmények kialakítása. A cél az avarfelhalmozódás, gyomosodás és cserjésedés-akácodosódás megállítása.

A kezelési egység területén található gyeptípusok a legeltetést és a kaszálást is jól tűrik, sőt fennmaradásukhoz igénylik. Az intenzív legeltetés azonban a gyepek felszakadozását, a legelőgyomok további terjedését segíti elő, különösen a jószágállások által érintett területeken. A jószágállások környékén a fokozott trágyázás, taposás miatt gyomosodás jelenik meg, amely a terület vegetációjára károsan hat. Az intenzív kaszálás a magtermelés részleges elmaradását okozhatja, mely hosszú távon a gyepek degradációját, természetességi értékének csökkenését vonja maga után. A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gyepparcellák természetközeli állapotba kerülésének elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyepterkezelési munkák elősegítenek.

KE-2 kezelési egység

Meghatározása: mocsárrétek, mélyebb fekvésű, higrofil gyepek, többnyire kaszálóként hasznosítva. A vegetációs idő jelentős részében üde-nedves, tavasszal gyakran vízállásos, nyárra kiszáradó területek.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* D34 Mocsárrétek, D34xD2 Mocsárrétek/Kékperjés rétek, D34xE2 Mocsárrétek/Veres csenkeszes rétek, D34xP2a Mocsárrétek/Üde és nedves cserjések
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétei

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felületés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY20 Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
- GY64 Kaszáló sarjülegeltetését a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos.
- GY71 Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.
- GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
- GY82 A gyepterület évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY106 Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.

- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY110 A tisztító kaszálás legkorábbi időpontja: szeptember 1.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

Kezelési javaslatok indoklása:

A jelenleg megvalósuló gazdálkodási gyakorlat – első kaszálás nyár közepén, sarjú kaszálása ősszel – az élőhely fennmaradása szempontjából megfelelőnek tűnik, mely a rétek fajgazdagságát is megőrzi. A kezelési egység területén található gyeptípusok a kaszálást jól tűrik, sőt fennmaradásukhoz igénylik.

A fenti módon való kezelés a gyepek fennmaradását nem veszélyezteti, de a veszélyeztető tényezőket ki kellene iktatni (özönnövények, gyomosodás stb.), mivel ezek a jelölő élőhelyek és fajok (jelölő lepkefajok, haris – *Crex crex*) számára kedvezőtlen.

A kezelés feladata a kezelési egységen belül található gyepek természetességi állapotának hosszú távú fenntartása, illetőleg a gyomosodó gypfoltok jobb természeti állapotba kerülésének elősegítése, melyet a fentiekben meghatározott módon folytatott gyepterkezelési munkák elősegítenek.

A kezelési javaslatok betartása szükséges a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak fennmaradása érdekében is.

KE-3 kezelési egység

Meghatározása: Láprétek, kékperjés láprétek, magaskórósok. Nedves, réti növénytársulások, kora tavasszal felszíni vízborítás is lehet, amely nyárra visszahúzódik.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNER élőhelyek:* D2 Kékperjés rétek, D6 Ártéri és mocsári magaskórósok
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6410 – Kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*), 6430 – Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felületés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos.
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY15 Tűzpázták létesítése nem megengedett.
- GY20 Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsméret felett) és a vadgyümölcsök (törzsméret megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
- GY35 A legeltetés tilos.
- GY80 A gyeptet évente csak egyszer lehet kaszálni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető.

Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az élőhelytípus vízellátottságának javításával annak természetességi állapota javítható. Ehhez a felszínközeli vizet a száraz időszakokban csapoló vízfolyások funkciójának átgondolása szükséges. Vizsgálni érdemes, hogyan javítható a vízvisszatartás mértéke és hatékonysága úgy, hogy tavasszal se okozzon káros belvízi elöntést. A víz megtartására (milyen formában, mennyi ideig) irányuló konkrét elképzelések megfogalmazásához vízépítési tervezési folyamat lebonyolítása szükséges.

(elengedhetetlen pl. a geodéziai felmérés terepmodell létrehozásához). Továbbá a tulajdonviszonyok részletes feltárása is szükséges annak megállapításához, hogy a környező szántókon vagy a Natura területen belül lévő rét-legelőkön okozható-e káros belvízi elöntés, amit el kell kerülni. Ezek hiányában konkrét elképzelések nem adhatók meg, hiszen ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása túlmutat a fenntartási terv keretein. Stratégiai jellegű véleményt fogalmazunk meg, miszerint szükséges volna egy olyan tanulmány kidolgozása, ami megvizsgálja részleteiben a lehetséges élőhely-rekonstrukciós megoldásokat, figyelembe véve a tulajdonviszonyokat, a gazdálkodást érintő kérdéseket.

Kezelési javaslatok indoklása:

A javaslatok betartása és végrehajtása emberi beavatkozások és a klimatikus szárazodás következtében a talaj szerkezetének átalakulása, a gyomosodás, becserjésedés és a vegetáció átalakulásának – és ennek következtében a jelölő fajok (lepkék, földön fészkelő madarak) eltűnésének – megakadályozása miatt szükséges.

A képerjés lápréteken kizárólag évi egyszeri kezelő kaszálás kívánatos, a legeltetés minden formája tilos. A cserjésedés és gyomosodás ellen a kézi módszerek a legmegfelelőbbek.

A kezelési javaslatok betartása szükséges a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) és a sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) állományainak fennmaradása érdekében is.

KE-4 kezelési egység

Meghatározása: Nádasok, harmatkásás lápfolt, nem zsombékoló magassásrétek. A korábbi évtizedek meliorációs munkái és a természetes szárazodás következtében alapvetően vízfolyások és tavak szegélyében, parti zónájában, vagy árkokban fellelhető kis kiterjedésű, általában felaprózódott élőhelyek.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* B5 Nem zsombékoló magassásrétek, B5xD34 Nem zsombékoló magassásrétek/Mocsásrétek, B5xP2a Nem zsombékoló magassásrétek/Üde és nedves cserjések
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsásrétjei

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felületés nem megengedett.
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszó, rendkezelő használata tilos.
- GY15 Tőzpászták létesítése nem megengedett.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY35 A legeltetés tilos.

- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY106 Legalább 2 évente tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
- GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- VA03 A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az élőhelytípus vízellátottságának javításával annak természetességi állapota javítható. Vizsgálni érdemes, hogyan javítható a vízviasszatartás mértéke és hatékonysága úgy, hogy tavasszal se okozzon káros belvízi elöntést. A víz megtartására (milyen formában, mennyi ideig) irányuló konkrét elképzelések megfogalmazásához vízépítési tervezési folyamat lebonyolítása szükséges (elengedhetetlen pl. a geodéziai felmérés terepmodell létrehozásához). Továbbá a tulajdonviszonyok részletes feltárása is szükséges annak megállapításához, hogy a környező szántókon vagy a Natura területen belül lévő rét-legelőkön okozható-e káros belvízi elöntés, amit el kell kerülni. Ezek hiányában konkrét elképzelések nem adhatók meg, hiszen ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása túlmutat a fenntartási terv keretein. Stratégiai jellegű véleményt fogalmazunk meg, miszerint szükséges volna egy olyan tanulmány kidolgozása, ami megvizsgálja részleteiben a lehetséges élőhely-rekonstrukciós megoldásokat, figyelembe véve a tulajdonviszonyokat, a gazdálkodást érintő kérdéseket.

Kezelési javaslatok indoklása:

A javaslatok betartása és végrehajtása emberi beavatkozások és a klimatikus szárazodás következtében a talaj szerkezetének átalakulása, a gyomosodás, becserjésedés és a vegetáció átalakulásának megakadályozása miatt szükséges. A területen alkalomszerűen fokozottan védett madárfaj (haris – *Crex crex*) költ. A kezelési javaslatok betartása szükséges továbbá a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak fennmaradása érdekében is.

KE-5 kezelési egység

Meghatározása: Cserjések, elbokrosodott rétek, bokorsorok, gyomos bokorfüzesek, üde cserjések. Legtöbbször korábban legelőként vagy kaszálóként hasznosított, évtizedekig nem kezelt területeken alakultak ki, illetve vízfolyások, gyepek, szántók stb. szegélyében.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* P2a Üde és nedves cserjések, P2b Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések, P2axB5 Üde és nedves cserjések/Nem zsombékoló magassárrétek, P2axD34 Üde és nedves cserjések/Mocsárrétek, P2axOB Üde és nedves cserjések/Jellegtelen üde gyepek, P2axOD Üde és nedves cserjések/Lágyszárú özönfajok állományai
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felületés nem megengedett.
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egységbe tartozó területek élőhelyi szintű diverzitásának és ezzel együtt a hozzájuk kötődő életközösségek sokszínűségének növelése érdekében kívánatos az összefüggő, nagyobb kiterjedésű cserjés foltok megbontása a cserjések egy részének letermelésével és a letermelt cserjés helyén természetyszerű gyeptársulás kialakításával és fenntartásával. Az élőhelyrekonstrukciós beavatkozás célja az optimális gyepterület-cserjés élőhely mozaik-aránnyal jellemezhető élőhelystruktúra kialakítása.

Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység egyes területein a természetes szukcessziós folyamatok részeként a cserjésedés, cserjések teljes záródása nagyon előrehaladott. Ezen folyamat eredményeként a mind az ízeltlábú fauna, mind a fészkelő madárfauna szempontjából különösen fajgazdag gyepterület-cserjés szegélyélőhelyek aránya és abszolút kiterjedése csökken. A teljesen záródott nagyobb kiterjedésű

homogén cserjések belsejének faji szintű diverzitása messze elmarad gyepterjeszkezdés szegélyek fajgazdagságától. Ezzel indokolható, hogy az őshonos cserjések túlzott terjeszkedése kedvezőtlen, ezért aktív kezelésekkel szükséges helyreállítani a gyepeken az optimális szoliter és csoportos cserje előfordulást, illetve az összefüggő cserjések és gyepek mozaikjainak ökológiai szempontból kedvező arányait. Szerkezetük és fajkészletük megőrzése, javulása alapvetően az extenzív gazdálkodás fellendülésétől, elsősorban a külterjes legeltetéstől várható. A kaszálására és legeltetésére vonatkozó előírások hatására természetesebb fajdiverzitás alakulhat ki.

KE-6 kezelési egység

Meghatározása: Inváziós lágyszárúak állományai, gyomos gyepek, töltésoldal. Korábban rétként vagy szántóként művel területeken alakultak ki, illetve mesterséges létesítményen (árvízvédelmi töltés) másodlagosan.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* OA Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek, OB Jellegtelen üde gyepek, OD Lágyszárú özönfajok állományai, OAxOD Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek/Lágyszárú özönfajok állományai, OBxP2a Jellegtelen üde gyepek/ Üde és nedves cserjések, OBxS7 Jellegtelen üde gyepek/Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok, ODxD34 Lágyszárú özönfajok állományai/Mocsárrétek, ODxP2a Lágyszárú özönfajok állományai/ Üde és nedves cserjések
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Alapvető cél a növényi anyag felhalmozódásának megakadályozása, a gyomfajok kiirtása kaszálással szárazzással vagy legeltetéssel.

A rendszeres kaszálás lenne a prioritás, de bizonyos feltételek mellett a szarvasmarhával történő legeltetés is elfogadható.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet alapján.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendszelő, rendkezelő használata tilos.
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY11 Hengerezés nem megengedett.
- GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY24 A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet.
- GY26 Inváziós fűszárúak mechanikus irtása kötelező.

- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY32 A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
- Gy57 Legeltetési terv készítése és egyeztetése a NPI-gal.
- GY81 A gyeplet évente legalább kétszer kell kaszálni.
- GY101 Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszási időpont után szabad kezdeni.
- GY105 Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező.
- GY108 Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszással évente legalább háromszor kezelni kell.
- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY112 Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- GY118 Élőhelyrekonstrukció.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:-

Kezelési javaslatok indoklása:

Az élőhelyek vagy egy részük korábban minden bizonnyal természetes állapotú gyepek voltak. A javaslatok betartása és végrehajtása emberi beavatkozások és a klimatikus szárazodás következtében a talaj szerkezetének átalakulása, a gyomosodás, becserjésedés és a vegetáció átalakulásának megakadályozása miatt szükséges. Fokozottan védett madárfaj (haris – *Crex crex*) előfordulhat az élőhelyen.

KE-7 kezelési egység

Meghatározása: Szántók, nagytáblás intenzív szántók. Elsősorban magasabban fekvő, szárazabb területeken művelnek szántókat, de a terület sajátossága, hogy hóolvadás, nagyobb árvizek után a kötött talajnak köszönhetően szántókon is hetekig áll a víz.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* T1 Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák, T6 Extenzív szántók, T10 Fiala parlag és ugar,
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

A jelenlegi kezelést nem tartjuk megfelelőnek, az élőhelyek természetességének javítása érdekében élőhely rekonstrukció és élőhelyfejlesztés javasolt.

Kötelezően betartandó előírások: -

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- SZ04 Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.
- SZ07 Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.
- SZ09 A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni.
- SZ10 Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.
- SZ14 A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.
- SZ17 Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.
- SZ19 Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.
- SZ21 Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos.
- SZ43 Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos.
- SZ63 Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.
- SZ52 Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel.
- SZ54 Szántó füves élőhelyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.
- SZ55 Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel.

- SZ67 Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.
- SZ74 Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk a művelési ág váltás kezdeményezését a jelenlegi szántóból gyep vagy legelő, esetleg erdő művelési ágba. Javasoljuk az érintett terület felhagyását lucernatelepítéssel és annak kiöregedése után spontán gyepesedéssel.

Kezelési javaslatok indoklása

Gyepekké történő átalakítás esetén a jelezhető élőhelyek kiterjedése növelhető hosszú távon. A területre jellemző természetes gyepek (mocsárrét, kaszálórét – *Alopecurus pratensis*) kialakítása a cél. Továbbá igen lényeges, hogy jelentősen csökkenthető a diffúz bemosódás. Hosszú távon a szántók visszagyepesítése a legtöbb szárazföldi, közösségi jelentőségű gerinctelen szempontjából pozitív lehet, leginkább a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) emelhető ki.

KE-8 kezelési egység

Meghatározása: Égerlápok, égerligetek, puhafás ligeterdők. Elsősorban a vízfolyások szegélyében kialakult fűz-nyár, illetve égeres állományok, szinte kivétel nélkül, keskeny, de hosszan elnyúló élőhelyek.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* J5 Égerligetek
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 91E0* – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Őshonos állományok fenntartása: A jelenlegi állapot fenntartása kívánatos, a természetesség és az elegyfajok arányának növelésével. Javasoljuk az erdőborítás megőrzését, illetve az idegenhonos fajok (leginkább az akác) eltávolítását.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok: -

Kötelezően betartandó előírások:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet. Lenti Erdőtervezési Körzet, az új típusú erdőterv a 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/52/2014.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E01 A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.
- E03 A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeleiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, száraló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
- E04 Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetsszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fajok telepítésének korlátozása.

- E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
- E15 A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E28 Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre szorítása, illetve ehetőség szerinti teljes eltávolítása.
- E29 A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
- E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
- E33 Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
- E39 A mikroélőhelyek fenntartása.
- E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
- E47 Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
- E49 Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózás elhagyása.
- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E66 Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása.
- E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- E82 Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.

- E83 Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.
- E84 Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása.
- E85 A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
- E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
- VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Kezelési javaslatok indoklása:

A fő célja az előírásoknak a területen lévő vízfolyások metén húzódó ligeterdők természetességének fenntartása, természetvédelmi és ökológiai állapotának esetleges javítása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. Az élőhelyek állapotának javítása a bennük előforduló közösségi jelentőségű fajoknak is kedvez. Ezek között említhetjük a vízfolyások partját szegélyező idő fák gyökerei között kotorékot előszeretettel kialakító közönséges vidrát (*Lutra lutra*), ill. például az idős fák odvaiban vagy kéregrepedéseiben otthont találó nyugati piszedenevért (*Barbastella barbastellus*).

KE-9 kezelési egység

Meghatározása: Üde lomberdők, keményfás ligeterdők. Leginkább élőhelymozaikként - vagy másodlagos élőhelyként, mint ültetett erdők – jelen lévő egységek, üde termőhelyen.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNER élőhelyek:* J6 Keményfás ártéri erdők
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 91F0 – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.
- Lenti Erdőtervezési Körzet, az új típusú erdőterv a 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/52/2014.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E01 A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.
- E03 A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, száraló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
- E04 Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetsszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.

- E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
- E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
- E13 Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
- E15 A kijelölt területen az erdőneveléssel kapcsolatos erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása (beleértve a közelítést és készletezést is).
- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E28 Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámát (arányát) a lehetséges minimális szintre szorítása, illetve ehetőség szerinti teljes eltávolítása.
- E29 A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
- E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
- E33 Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
- E38 Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
- E39 A mikroélőhelyek fenntartása.
- E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
- E47 Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
- E49 Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítést és a tuskózás elhagyása.
- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal.

- E57 Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
- E66 Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
- E71 A tűzpáztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- E82 Tuskóprizmák, tuskópázták nem létesíthetők.
- E83 Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.
- E85 A hagyasfák, hagyasfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.
- E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
- VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:-

Kezelési javaslatok indoklása:

A fő célja az előírásoknak a területen lévő erdők természetességének fenntartása, esetleges javítása. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos, a természetesség és az elegyfajok arányának növelésével. A változatos korösszetételű, idős odvas fákat, holt fát is tartalmazó erdők jelenléte az erdőlakó és/vagy xilofág közösségi jelentőségű fajok [nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*)] állományainak fennmaradása szempontjából elengedhetetlen.

KE-10 kezelési egység

Meghatározása: Fás legelő. Gyepek, méretes, szórtan álló idős fákkal (kocsányos tölgy, magyar kőris, vadkörte, gyertyán), illetve ezek cserjésedett mozaikjai. Az egykori, a térségre oly jellemző külterjes állattartás maradványai. Nagyon kevés maradt fenn.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNER élőhelyek:* P45 Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek

- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* 91F0 – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Őshonos állományok fenntartása: A jelenlegi állapot fenntartása kívánatos, a természetesség és az elegyfajok arányának növelésével. Javasoljuk az erdőborítás megőrzését, illetve az idegenhonos fajok (leginkább az akác – *Robinia pseudoacacia*) eltávolítását.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- GY01 Felülvetés nem megengedett.
- GY02 Vegyszeres gyomirtás nem megengedett
- GY09 Fogasolás nem megengedett
- GY10 Tárcsázás nem megengedett.
- GY13 Kiszántás nem megengedett.
- GY14 Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
- GY26 Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY27 Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
- GY28 A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY30 A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező.
- GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
- GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fajtától függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) kell elvégezni.
- GY36 A terület túllegeltetése tilos.
- GY44 A legelés időtartamát és a legeltetési sűrűséget a működési terület szerint illetékes Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- GY45 A legeltetést április 24. és október 31. között javasoljuk végezni.
- GY67 A legeltetést szarvasmarhával javasoljuk végezni.
- GY92 A gyepterület kaszálása, szárazúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása.

- GY109 A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
- GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
- GY117 Éjszakázó helyek és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
- E83 Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy- és fásszárúak továbbterjedését mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
- VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Cserjeirtás: Az öreg és méretes fák közt felverődött cserjék, kialakult nagyobb cserjés foltok eltávolítása, majd a cserjeeltávolítás mint rekonstrukciós beavatkozás után utókezelésként az érintett területek legeltetése javasolt.

Az esetleg elpusztuló idős fák helyett egy-egy felnövő őshonos fa, például kocsányos tölgy (*Quercus robur*) vagy vadrózsa (*Pyrus pyraster*) meghagyása javasolt a cserjék eltávolításával párhuzamosan.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírások fő célja a tájra korábban jellemző öreg fák és gyepek mozaikjának visszaállítása. A legelőkön lévő öreg fák számos ritka rovarfaj – köztük a jelölő nagy hörcsincsér (*Cerambyx cerdo*) – vagy madárfaj élőhelyül szolgálnak. A kezelési egységet alkotó fás legelők felhagyásuk esetén néhány évtizeden belül először becserjésednek, majd beerdősülnek, ezzel párhuzamosan az idős fák is pusztulásnak indulnak. Erre a kedvezőtlen folyamatra a kezelési egység több élőhelyfoltjában van példa. A kedvezőtlen becserjésedési folyamattal érintett élőhelyfoltok esetében a feljövő cserjék és a kialakult összefüggő cserjések eltávolítása szükséges. A cserjeeltávolítás után a legeltetés a fenntartásukhoz a legcélravezetőbb kezelési mód.

KE-11 kezelési egység

Meghatározása: Ültetett és spontán felverődő akácosok. Szinte mindenhol előfordul, elsősorban utak, árkok és vízfolyások mentén, illetve egyéb bolygatott területeken, természetes erdők szegélyében.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNER élőhelyek:* S1 Ültetett akácosok
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012.

(IV. 27.) VM rendelet. Lenti Erdőtervezési Körzet, az új típusú erdőterv a 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszáma: ZAG/01/52/2014.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E06 Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése.
- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
- E13 Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E30 Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
- E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fajokkal, illetve faállomány típussal.
- E54 Idegenhonos fajú faállomány szerkezetátalakítása.
- E57 Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos faj alkalmazása.
- E58 Az erdősitések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E64 Az idegenhonos és tájidegen fajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
- E65 Intenzíven terjedő idegenhonos faj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lág- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
- E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.

- E88 Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne az akácosok letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció elvégzése. Özönfafajok elleni védekezés során engedélyezhető vegyszer használata. A vegyszer használata során alkalmazandó szabályok:

- A vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni az ellenőrizhetőség biztosítására.
- Alkalmazható szerek: Garlon 4E – 5-10%, Glialka 480 plus – 5-10%, Medallon Premium – 2,5-5%, Lontrel 300
- Az alkalmazható szerek listája nem tekinthető véglegesnek, az új fejlesztések, illetve a területen végezett kísérletek alapján a lista felülvizsgálható.
- Az 5 cm-nél vastagabb egyedek esetében kizárólag injektálás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezéssel vagy ecseteléssel juttatható ki vegyszer.
- Az első kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de a talajra vegyszer nem juthat.

Kezelési javaslatok indoklása

A fő célja az előírásoknak a természetes erdők – amelyek helyét az akác elfoglalta – visszaállítása. Ha gyepeket érint az akác megjelenése, akkor gyeperdő, ha fás élőhelyekkel mozaikol, akkor erdő kialakítása a cél. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. Az ilyen erdők kedveznek a közösségi jelentőségű nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és közönséges denevér (*Myotis myotis*) állatfajok állományai fennmaradásának. A rekonstrukciós fajcserével ezen fajok potenciális élőhelyének kiterjedése jelentősen növelhető.

KE-12 kezelési egység

Meghatározása: Erdei fenyő és lucfenyő ültetvények. Elsősorban szárazabb termőhelyekre ültetett, kinézetre is ültetvényszerű (sorba ültetett egykorú, egyfajú) tűlevelű, örökzöld állományok.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* S4 Ültetett erdei- és feketefenyvesek, S5 Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek, S4xS1 Ültetett erdei- és feketefenyvesek/Ültetett akácosok,
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet. Lenti Erdőtervezési Körzet, az új típusú erdőterv a 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszám: ZAG/01/52/2014.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.
- E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.

- E13 Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
- E19 Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E26 Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
- E30 Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
- E51 Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal.
- E54 Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E64 Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatára során a táj- és termőhelyhonos fafajok minden egyedének meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
- E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
- E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.
- E75 Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- E86 A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
- E88 Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne a fenyvesek letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció elvégzése. A cél az idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása, hazai fafajokból álló erdő kialakítása.

Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok betartásával a természetes fafajok megtelepedése és a természetes folyamatok elősegíthetők. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása

kívánatos. Az ilyen erdők kedveznek a közösségi jelentőségű nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és közönséges denevér (*Myotis myotis*) állatfajok állományai fennmaradásának. A rekonstrukciós fafajcserével ezen fajok potenciális élőhelyének kiterjedése jelentősen növelhető.

KE-13 kezelési egység

Meghatározása: Spontán fásodó területek és jellegtelen faállományok, valamint a nem őshonos, telepített erdők, fásítások, ültetvények.

Érintettség vizsgálata

- **Érintett ÁNÉR élőhelyek:** P3 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés, P8 Vágásterületek, RA Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok, RB Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők, RC Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők, RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, S3 Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők, S6 Nem őshonos fafajok spontán állományai, S7 Nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok, T7 Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények, P3xB5 Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés/Nem zsombékoló magassásrétek, P8xOD Vágásterületek/Lágyszárú özőnfajok állományai, RAxOB Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Jellegtelen üde gyepek, RAxS7 Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok/Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok, RDbxOD Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők/Lágyszárú özőnfajok állományai, S3xOD Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők/Lágyszárú özőnfajok állományai, S3xRA Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők/Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok, S7xRA Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok/ Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
- **Érintett Natura 2000 élőhelyek:** 91F0 – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), 91L0 – Illír gyertyános-tölgyesek (*Erythronion-Carpinion*)

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Őshonos állományok fenntartása: A természetesség és az elegyfajok arányának növelése kívánatos. Javasoljuk az erdőborítás megőrzését, illetve az idegenhonos fafajok (leginkább az akác) eltávolítását.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet. Lenti Erdőtervezési Körzet, az új típusú erdőterv a 47/2014 (IV.24.) VM Rendelet alapján jelenleg készül. A körzeti erdőterv ügyszám: ZAG/01/52/2014.

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- E04 Községi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
- E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
- E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.

- E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
- E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
- E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
- E25 Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
- E30 Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
- E40 A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
- E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.
- E54 Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
- E57 Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.
- E58 Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
- E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
- E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lág- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
- E82 Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők.
- E88 Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető.
- VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne a tájidegen fafajú állományok letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció elvégzése. Özönfafajok elleni védekezés során engedélyezhető vegyszer használata. A vegyszer használata során alkalmazandó szabályok:

- A vegyszerbe minden esetben színező anyagot kell keverni az ellenőrizhetőség biztosítására.
- Alkalmazható szerek: akác esetében (Garlon 4E – 5-10%, Glialka 480 plus – 5-10%, Medallon Premium – 2,5-5%, Lontrel 300), bálványfa esetében (dikamba hatóanyagú szerek, pl. Banvel 480S – 100%, levélre fújva 20%).
- Az alkalmazható szerek listája nem tekinthető véglegesnek, az új fejlesztések, illetve a területen végzett kísérletek alapján a lista felülvizsgálható.

- Az 5 cm-nél vastagabb egyedek esetében kizárólag injektálás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezéssel vagy ecseteléssel juttatható ki vegyszer.
- Az első kezelés után kihajtó sarjak esetében alkalmazható levélen felszívódó gyomirtó, de a talajra vegyszer nem juthat.

Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok betartásával a természetes fafajok megtelepedése és a természetes folyamatok elősegíthetők, a természetes élőhelyek kiterjedése növelhető. Hosszabb távon a több fafajból álló, változatos korösszetételű erdők kialakítása kívánatos. Az ilyen erdők kedveznek a közösségi jelentőségű nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), és közönséges denevér (*Myotis myotis*) állatfajok állományai fennmaradásának.

KE-14 kezelési egység

Meghatározása: Vízfolyások, árkok. A tervezési terület legnagyobb vízfolyásai (Kebele, Szentgyörgyvölgyi patak), illetve annak mellékvizei. Alapvetően szabályozott vízfolyás valamennyi, néhol természetes jellegű (szakadópart, kavicszátonyok) szakaszokkal.

Érintettség vizsgálata

- *Érintett ÁNÉR élőhelyek:* RDb Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők, valamint mozaikjai: RDbxOB, RDbxU8
- *Érintett Natura 2000 élőhelyek:* -

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

- V14 A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A Kebele Natura 2000 terület legalacsonyabban fekvő térszínein található láprét, ill. tartós vízborítású nádas, harmatkásás, valamint zsombéksásos, láp, ill. mocsár jellegű élőhelyeken, ill. ezek szegélyében létesített belvízelvezető csatorna- és árokrendszerek üzemelése csökkentti az említett vizes élőhelyek felszíni vízborításának tartósságát, valamint a talajvízszintet, ami kedvezőtlenül befolyásolja ezen élőhelyek vízháztartási viszonyait és ezen keresztül ökológiai állapotát. Legfőképpen a KE-3 és a KE-4, de még a KE-8 kezelési egységbe tartozó élőhelyek vízháztartási viszonyainak stabilabbá tétele és ezen keresztül ökológiai állapotának javítása érdekében javasoljuk a belvízelvezető csatorna- és árokrendszer azon elemeinek megszüntetését, melyek nem szolgálják intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek, ill. lakó-vagy ipari területek vízelvezetését. Amennyiben a megszüntetés az érintett medrek más területeket érintő tényleges vízelvezető funkciója miatt nem lehetséges, úgy javasoljuk fenékküszöbök vagy tiltós műtárgyak kialakításával, vízvisszatartás, medertározás megvalósítását a Kebele Natura 2000 területéhez tartozó fent megnevezett kezelési egységek területén. Az élőhely-rekonstrukció részeként javasolt az árkokban található tájidegen fás növényzet eltávolítása, ill. őshonos tájba illő növényzet visszatelepítése, ill. a természetes rekolonizációs folyamatok elősegítése a megmaradó árkokban is. A fent említett belvízelvezető csatorna- és árokrendszert érintő beavatkozások esetében már a koncepcionális tervezés során el kell végezni a szükséges feladat és érdekegyeztetést az érintett medrek, ill. a befogadók vízügyi kezelőjével és a részletes tervezést, ill. megvalósítást a sikeres egyeztetés eredményeként megvalósuló együttműködés keretében javasolt kivitelezni.

Kezelési javaslatok indoklása

Az árkok megszüntetésével vagy elzárásával a talajvíz elvezetése a vizes élőhelyekről megszüntethető, a helyükön lévő, illetve a közvetlenül határos élőhelyek vízháztartása javítható. A tájidegen fafajok (elsősorban az akác – *Robinia pseudoacacia*) eltávolításával a természetes élőhelyek kiterjedése növelhető. A vizes élőhelyek, kisvízfolyások számos jelölő vagy védett állatfajnak/pl. tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*), hód (*Castor fiber*)/ jelentenek élőhelyet, ezért van szükség ezen kezelési javaslat betartására.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A KE-3 és KE-4 kezelési egységek esetében az élőhelytípus vízellátottságának javításával annak természetességi állapota javítható. Ehhez a felszínközeli vizet a száraz időszakokban csapoló vízfolyások funkciójának átgondolása szükséges. Vizsgálni érdemes, hogyan javítható a vízviesszatartás mértéke és hatékonysága úgy, hogy tavasszal se okozzon káros belvízi elöntést. A víz megtartására (milyen formában, mennyi ideig) irányuló konkrét elképzelések megfogalmazásához vízepítési tervezési folyamat lebonyolítása szükséges (elengedhetetlen pl. a geodéziai felmérés terepmodell létrehozásához). Továbbá a tulajdonviszonyok részletes feltárása is szükséges annak megállapításához, hogy a környező szántókon vagy a Natura területen belül lévő rét-legelőkön okozható-e káros belvízi elöntés, amit el kell kerülni. Ezek hiányában konkrét elképzelések nem adhatók meg, hiszen ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása túlmutat a fenntartási terv keretein. Stratégiai jellegű véleményt fogalmazunk meg, miszerint szükséges volna egy olyan tanulmány kidolgozása, ami megvizsgálja részleteiben a lehetséges élőhelyrekonstrukciós megoldásokat, figyelembe véve a tulajdonviszonyokat, a gazdálkodást érintő kérdéseket.

A KE-5 kezelési egységnél a kezelési egységbe tartozó területek élőhelyi szintű diverzitásának és ezzel együtt a hozzájuk kötődő életközösségek sokszínűségének növelése érdekében kívánatos az összefüggő, nagyobb kiterjedésű cserjés foltok megbontása a cserjések egy részének letermelésével és a letermelt cserjés helyén természetszerű gyeptársulás kialakításával és fenntartásával. Az élőhelyrekonstrukciós beavatkozás célja az optimális gyepterjés élőhely mozaik-aránnyal jellemezhető élőhelystruktúra kialakítása.

A KE-7 kezelési egység esetében javasoljuk a művelési ág váltás kezdeményezését a jelenlegi szántóból gyepterjés vagy legelő, esetleg erdő művelési ágba. Továbbá javasoljuk az érintett terület felhagyását lucernatelepítéssel és annak kiöregedése után spontán gyepterjedéssel. Gyepkékké történő átalakítás esetén a jelezhető élőhelyek kiterjedése növelhető hosszú távon. A területre jellemző természetes gyep (mocsárrét, kaszálórét – *Alopecurus pratensis*) kialakítása a cél. Továbbá igen lényeges, hogy jelentősen csökkenthető a diffúz bemosódás.

A KE-10 kezelési egység esetében az öreg és méretes fák közt felverődött cserjék, kialakult nagyobb cserjés foltok eltávolítása, majd a cserjeeltávolítás mint rekonstrukciós beavatkozás után utókezelésként az érintett területek legeltetése javasolt.

Az esetleg elpusztuló idős fák helyett egy-egy felnövő őshonos fa, például kocsányos tölgy (*Quercus robur*) vagy vadkörte (*Pyrus pyraster*) meghagyása javasolt a cserjék eltávolításával párhuzamosan.

A KE-11 kezelési egység esetében a természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne az akácok letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció elvégzése. Özönfafajok elleni védekezés során engedélyezhető vegyszer használata. A tájidegen fafaj eltávolításával a természetes élőhelyek kiterjedése növelhető.

A **KE-12** kezelési egység esetében a természetes élőhelyek növelése érdekében kívánatos lenne a fenyvesek letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció elvégzése. A kezelési javaslatok betartásával a természetes fafajok megtelepedése és a természetes folyamatok elősegíthetők. A cél az idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása, hazai fafajokból álló erdő kialakítása.

A **KE-13** kezelési egységnél a természetes élőhelyek növelése érdekében szintén kívánatos lenne a tájidegen fafajú állományok letermelése és teljes élőhelyrekonstrukció elvégzése. A kezelési javaslatok betartásával a természetes fafajok megtelepedése és a természetes folyamatok elősegíthetők, a természetes élőhelyek kiterjedése ebben a kezelési egységben is növelhető.

A **KE-14** kezelési egység esetében a Kebele Natura 2000 terület legalacsonyabban fekvő térszínein található láprét, ill. tartós vízborítású nádas, harmatkásás, valamint zsombéksásos, láp, ill. mocsár jellegű élőhelyeken, ill. ezek szegélyében létesített belvízelvezető csatorna- és árokrendszerek üzemelése csökkenti az említett vizes élőhelyek felszíni vízborításának tartósságát, valamint a talajvízszintet, ami kedvezőtlenül befolyásolja ezen élőhelyek vízháztartási viszonyait és ezen keresztül ökológiai állapotát. Legfőképpen a KE-3 és a KE-4, de még a KE-8 kezelési egységbe tartozó élőhelyek vízháztartási viszonyainak stabilabbá tétele és ezen keresztül ökológiai állapotának javítása érdekében javasoljuk a belvízelvezető csatorna- és árokrendszer azon elemeinek megszüntetését, melyek nem szolgálják intenzív hasznosítású mezőgazdasági területek, ill. lakó-vagy ipari területek vízelvezetését. Amennyiben a megszüntetés az érintett medrek más területeket érintő tényleges vízelvezető funkciója miatt nem lehetséges, úgy javasoljuk fenékküszöbök vagy tiltós műtárgyak kialakításával, vízvisszatartás, medertározás megvalósítását a Kebele Natura 2000 területéhez tartozó fent megnevezett kezelési egységek területén. Az élőhelyrekonstrukció részeként javasolt az árkokban található tájidegen fás növényzet eltávolítása, ill. őshonos tájba illő növényzet visszatelepítése, ill. a természetes rekolonizációs folyamatok elősegítése a megmaradó árkokban is. A fent említett belvízelvezető csatorna- és árokrendszert érintő beavatkozások esetében már a koncepcionális tervezés során el kell végezni a szükséges feladat és érdekegyeztetést az érintett medrek, ill. a befogadók vízügyi kezelőjével és a részletes tervezést, ill. megvalósítást a sikeres egyeztetés eredményeként megvalósuló együttműködés keretében javasolt kivitelezni.

Az árok megszüntetésével vagy elzárásával a talajvíz elvezetése a vizes élőhelyekről megszüntethető, a helyükön lévő, illetve a közvetlenül határos élőhelyek vízháztartása javítható. A tájidegen fafajok (elsősorban az akác – *Robinia pseudoacacia*) eltávolításával a természetes élőhelyek kiterjedése növelhető. A vizes élőhelyek, kisvízfolyások számos jelölő vagy védett állatfajnak/pl. tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*), hód (*Castor fiber*)/ jelentenek élőhelyet, ezért van szükség ezen kezelési javaslat betartására.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések túlnyomó részben élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

A **KE-1**, a **KE-4** és a **KE-7** egységekre megadott kezelési javaslatok a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományainak megőrzését segítik.

A **KE-2** egységre megadott kezelési javaslatok a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), a zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) és vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok állományainak megőrzését segítik.

A **KE-3** egységre megadott kezelési javaslatok a zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) és vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok állományainak megőrzését segítik.

A **KE-8** kezelési egységre megadott javaslatok a vidra (*Lutra lutra*) és a nyugati piszcedenevér (*Barbastella barbastellus*) állományainak megőrzését segítik.

A **KE-9**, **KE-11**, **KE-12** és **KE-13** egységekre megadott kezelési javaslatok a közösségi jelentőségű nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és közönséges denevér (*Myotis myotis*) állatfajok állományainak megőrzését segítik.

A **KE-10** kezelési egységre megadott javaslatok a nagy hörcsincér (*Cerambyx cerdo*) állományainak megőrzését segítik.

A **KE-14** egységre megadott kezelési javaslatok a tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), a dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), a réti csík (*Misgurnus fossilis*), a hód (*Castor fiber*) és a vidra (*Lutra lutra*) állományainak megőrzését segítik.

Zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) és vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*): mivel a két faj azonos típusú élőhelyeken tenyészik, az érdeklükben alkalmazott védelmi intézkedések is hasonlóak. Ezek az élőhelyek a KE-2 és a KE-3 kezelési egységben találhatóak. E két fajnál megfogalmazott fajvédelmi intézkedések azonban további fajok védelmét is elősegítik; a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) érdekében is az itt leírtakat kell figyelembe venni. A két nedves réteken előforduló *Maculinea* kizárólagos tápnövénye az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), az imágók rajzása is az őszi vérfű virágzásával azonos időben történik, mindkét faj nőtényei a vérfűvirágokba petézik. A fiatal hernyók is a virágfejben tartózkodnak (L1-L3 lárvastádium), ezért a kaszálások időzítése a lepkék túlélése szempontjából kritikus lehet. Az első kaszálást lehetőleg minél korábbra kell időzíteni, ideális esetben május 31-ig javasolt lekaszálni a területet, de az első kaszálást mindenképpen június 15-e előtt el kell végezni, mivel a későbbi kaszálással a vérfű virágzása július közepe előtt nem kezdődik meg, ezért a június legvégén, július elején kelő lepkék nem találnak petezésre alkalmas tápnövényt. Nagyon fontos, hogy bármikor történik az első kaszálás, táblamérettől függetlenül, helyrajzi számonként, vagy egyben művelt parcella esetében az egyben kaszált területenként kaszálásonként változó helyen kaszálatlan foltokat, bűvósávokat kell meghagyni, ugyanis ezekben a foltokban, bűvósávokban a kaszálás időzítésétől függetlenül is időben megjelennek a vérfűfejek, túlélést biztosítva a *Maculinea* fajoknak, még kedvezőtlen időben történő első kaszálás esetén is. Nagyon fontos odafigyelni arra, hogy a kaszálatlan foltok ne özönnövénnnyel vagy gyomokkal borított területen legyenek kijelölve, mert ez nemhogy nem javít, de ronthat az élőhely minőségén. A második (sarló-) kaszálást szintén a lepkék fejlődéséhez kell időzíteni, mivel a vérfű virágfejében fejlődő hernyók kikelés után 2-3 hétig még a virágban tartózkodnak, ezért semmiképpen sem javasolt az augusztus 15-e előtti sarlókaszálás, ideális esetben a szeptember eleji, vagy későbbi kaszálás javasolt. Amennyiben hosszabb ideje felhagyott, elgyomosodott, vagy inváziós növénnnyel (pl. óriás aranyvesszővel – *Solidago gigantea*) borított terület újra kezelésbe-vonása során kaszálják (szárzúzzák) a területet, előtte mindenképpen érdemes szakemberrel egyeztetni a megfelelő időzítésről. A nagy tűzlepke igényeit külön a rétek kezelésénél nem kell figyelembe venni, ugyanis a nedves réti *Maculinea* fajok számára ideális kezelési módok a nagy tűzlepke állományait is védik.

A vöröshasú unka (*Bombina bombina*) ritka a területen, a dokumentáció készítését megalapozó vizsgálatok során nem került elő. Ahhoz, hogy a faj populációja megerősödjön és hosszú távú fennmaradása biztosított legyen, szükséges új élőhelyek létrehozása, valamint egyes – döntően a KE-14 kezelési egységben található – élőhelyfoltok minőségi fejlesztése. A területen jelenleg igen korlátozott (1-2%-a a vizes élőhelyeknek) az unka éves aktivitási ciklusát biztosító élőhelyek, élőhely együttesek száma. A legtöbb vízi és vizes élőhely a vízügyi rendezések miatt, a faj számára nem biztosít alkalmas élőhelyet. A faj szempontjából a jelenleg vízelvezetéssel érintett rétek, mocsár- és láprétek vízelvezetését biztosító csatornák és árkok megszüntetése alapvető fontosságú.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Élőhelyek: A tervezés alapját jelentő élőhelyterképezés 2014 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése. A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzését 10-12 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): Elsősorban jelenlét-hiány vizsgálatra alapuló relatív gyakoriság monitorozása javasolt. A monitorozó vizsgálatok kivitelezését 10 elkülönült élőhelyfoltban javasoltjuk elvégezni.

Vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), zanótboglárka (*M. nausithous*): A két faj közös előfordulási helyén a jelenlét-hiány vizsgálaton túl érdemes volna jelölés-visszafogásos vizsgálatot végezni a populációméret pontosabb megismerése érdekében. A monitorozó vizsgálatok kivitelezését legalább 5 elkülönült élőhelyfoltban javasoltjuk elvégezni, melyek között mindenképpen szerepeljen a zanótboglárka két ismert előfordulási helye.

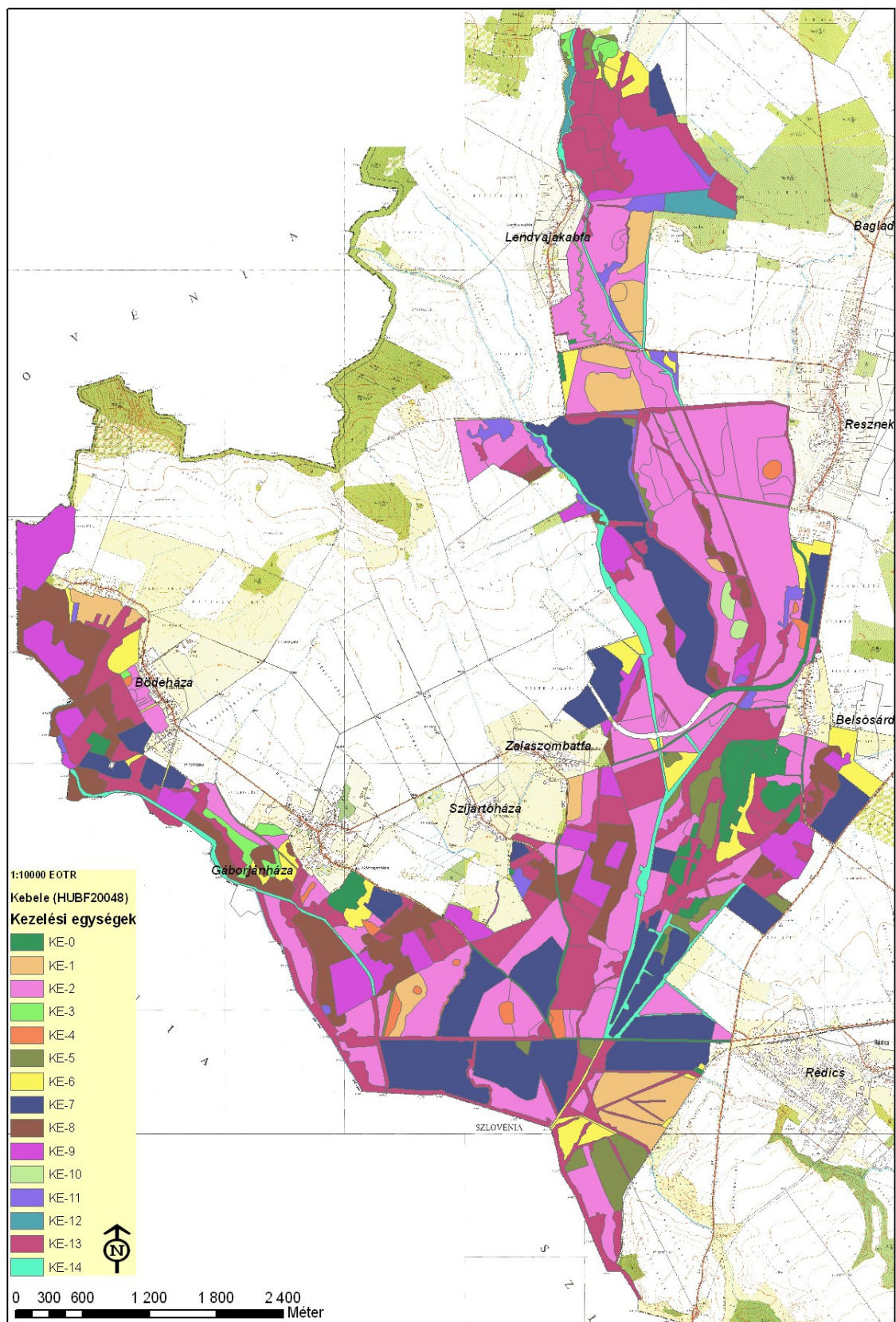
A jelölő bogárfajok, így a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), szarvasbogár (*Lucanus cervus*) monitorozását javasolt jelentési periódusonként, de legalább 6 évente elvégezni. A monitorozó vizsgálatokat az ismert élőhelyek közül legalább 5-5 elkülönült élőhelyfoltban javasolt elvégezni. Ezen fajok esetén a jelenlét-hiány adatok felvétele mellett a potenciális élőhelyek alkalmasságának monitorozása javasolható. A nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) esetében legcélravezetőbb az imágók mellett a kirepülő nyílások alapján monitorozni.

A területen előforduló kétéltű (*Bombina bombina*, *Triturus dobrogicus*) és hüllő (*Emys orbicularis*) jelölő fajok monitorozását az NBmR protokoll alapján kell végezni. A monitorozó vizsgálatokat az előzetes vizsgálatok során potenciálisan alkalmasnak ítélt élőhelyek közül legalább 5-5 elkülönült élőhelyfoltban javasolt elvégezni.

A területen előforduló denevérfajok monitorozása akusztikus és hálózásos mintavételezéssel, valamint épületlakó kolóniák esetén azok kölyöknevelési időszakban történő ellenőrzésével történhet. A hálózásra alkalmas mintavételi helyek száma erősen limitált, azonban a módszer alkalmazása több olyan denevérfaj kimutatását is lehetővé teszi, amit a kibocsátott ultrahangok határozásán alapuló akusztikus módszerrel nem tudunk megtenni. A területen előforduló nyugati pisedenevér (*Barbastella barbastellus*) állomány monitorozására azonban a legjobb módszer ez utóbbi, mivel ez hatékonyabb mintavételezést (mintavételi helyek nagyobb száma és magasabb észlelésszám) tesz lehetővé ennél a biztosan határozható fajnál. A területet táplálkozóterületként használó, épületekben megbúvó denevérkolóniák monitorozása az NBmR keretében történhet.

Az eurázsiai hód (*Castor fiber*) állományának ismétlődő monitorozását célszerű hóolvadás után, lombfakadás előtt végezni, a teljes folyószakaszon. A felmérést célszerű 3-5 év múlva ismételni.

3.2.5. Mellékletek

A tervezési terület kezelési egységei. 2014.10.22.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület a Kebele (HUBF20048) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek a foltszerűen megjelenő ex lege védett lápok és a pontszerűen megjelenő földvárak, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik. A terület egésze az országos ökológiai hálózat része, 100 % ökológiai folyosó (ld. 1.6. fejezet). A gyepterületek nagy részét kaszálóként vagy legelőként magángazdálkodók használják, az erdők esetén a magánerdő gazdálkodók a jellemzők, az állami tulajdonú erdőkben a Zalaerdő Zrt. az erdőgazdálkodó. A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az egységes területalapú támogatáson (22/2010. (III.16.) FVM rendelet) felül a mező- és erdőgazdálkodás során igénybe vehetők kompenzációs jellegű kifizetések, illetve a környezet- és természetvédelmi célú mező- és erdőgazdálkodási támogatások. A 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet. Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepterületek és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján. Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető. A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyekre (pl.: láprét, vizes élőhelyek) kidolgozott földhasználati előírás, és ez alapján kompenzációs támogatás. Ebből adódóan ezen területekre csak az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések pedig nem.

MEPAR Blokazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)
Y27E5-1-12	8.10	5.67
YAK15-7-12	17.88	0.00
YAR15-E-12	4.63	1.26
YAY15-M-12	45.96	39.13
YAWU5-D-12	44.22	37.76
YAHU5-Y-12	84.64	0.00
Y9NM4-V-12	24.27	0.00
YH674-6-12	8.93	0.00
Y9EE4-E-12	20.33	19.93
YP074-6-12	19.00	16.21
YNVM4-F-12	47.96	36.27
YNWU4-P-12	12.74	10.24
Y13U5-8-12	45.50	43.20
Y1PU5-V-12	34.30	13.27
Y1NM5-M-12	52.72	45.90
Y2HU5-P-12	20.59	0.00
Y1ME5-D-12	59.41	51.92
YHT75-U-12	3.94	2.24
YHR15-L-12	9.69	7.97
YHPU5-C-12	7.29	5.80
Y1L75-5-12	59.07	56.48
YK515-2-12	46.85	44.33
Y2L75-6-12	9.23	8.31
YK3U5-T-12	21.52	0.00
Y38M5-9-12	12.25	9.43
YD675-4-12	3.83	3.83
Y3UE5-N-12	13.92	11.44
Y2VM5-V-12	43.88	39.64
YDNM5-1-12	13.49	0.00
YDUE5-Y-12	6.28	2.55
Y48M5-A-12	19.95	8.73
YDPU5-8-12	10.81	9.86
Y4EE5-9-12	8.76	8.40
YE675-5-12	10.55	6.55
YKVM5-D-12	2.25	0.86
YEL75-K-12	1.82	1.82
YDME5-R-12	1.29	1.21
YQUE5-A-12	5.75	0.00

YQT75-3-12	4.38	0.00
YD8M5-L-12	15.90	12.85
YET75-R-12	9.28	8.86
YEK15-A-12	67.54	3.10
Y6675-W-12	22.71	10.57
YLFM5-1-12	40.44	13.79
YC7E5-A-12	7.90	0.00
YLWU5-N-12	7.76	3.86
YLR15-P-12	10.60	10.27
YLY15-W-12	16.96	16.53
Y81E5-1-12	25.13	5.27
Y8HU5-W-12	10.43	0.00
YH675-7-12	1.61	1.44
YH2M5-H-12	15.20	13.90
YLVM5-E-12	21.58	16.85
YFT75-T-12	8.21	8.21
YLT75-X-12	13.94	13.02
Y7R15-A-12	19.34	9.64
YC515-U-12	12.91	10.35
YLN5-7-12	10.48	3.41
YLHU5-8-12	11.45	8.87
Y7ME5-L-12	10.17	8.83
Y6NM5-T-12	26.12	3.04
YKME5-X-12	44.59	22.49
YLC15-9-12	13.50	0.94
YL675-A-12	5.53	4.49
YL8M5-T-12	7.70	6.02
YL075-4-12	47.73	2.06
YE515-W-12	5.10	5.04
YCD75-9-12	1.73	1.57
YKY15-V-12	8.55	7.05
YE2M5-E-12	9.73	0.00
YDY15-P-12	3.94	1.84
YDL75-J-12	8.55	5.98
Y9675-1-12	22.62	20.08
Y9PU5-5-12	45.70	35.44
YP2ME-Y-12	50.25	34.78
Y1EEA-C-12	8.71	3.29
YM9U5-3-12	48.81	42.25
YMC15-A-12	8.11	0.00

Y89U5-P-12	23.35	20.83
YJ8M5-Q-12	18.22	16.71
Y91E5-2-12	36.74	31.28
Y88M5-F-12	33.14	29.88
YLPU5-F-12	36.85	0.00
YM3U5-V-12	16.51	6.02
YM075-5-12	6.92	6.13
Y7WU5-9-12	33.00	0.00
YLL75-Q-12	25.18	18.99
YLME5-Y-12	7.53	5.21
Y7PU5-3-12	17.85	9.91
YL3U5-U-12	40.60	0.00
Y6UE5-R-12	8.40	5.38
YFD75-D-12	0.49	0.00
YL515-3-12	20.35	17.01
Y5UE5-Q-12	5.43	4.90
YQVM5-K-12	1.75	0.46
YL1E5-C-12	4.38	4.19
YL2M5-L-12	2.69	2.37
YEUE5-1-12	0.89	0.81
Y4UE5-P-12	33.66	3.42
Y5D75-3-12	6.15	5.63
Y51E5-W-12	6.88	4.09
Y4L75-8-12	7.91	6.50
YDFM5-T-12	15.93	8.78
YDD75-A-12	3.25	2.65
Y2C15-Q-12	68.85	0.00
Y3NM5-P-12	13.32	8.99
Y5C15-U-12	3.69	3.62
Y5PU5-1-12	13.38	0.00
YEHU5-3-12	12.59	11.84
Y67E5-5-12	12.69	12.04
Y98M5-H-12	5.73	2.08
YC2M5-C-12	22.68	20.95

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetek el:

- Egységes területalapú támogatás (SAPS), melynek mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a 23/2013. (IV.9.) VM rendelet hatályos. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.)

FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszereit tartalmazza.

- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG), amely egy középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. A jelenlegi 2009-2014 közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos.
- Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek mértéke 38 eurónak megfelelő forintösszeg évente.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A 2014.08.31-ig lezáruló 2009-2014 agrár-környezetgazdálkodási támogatások folytatását jelentő, következő agrár-környezetgazdálkodási programot minél előbb javasolt elindítani.

Javasolt a teljes tervezési terület beemelése a Magas Természeti Értékű Területek új rendszerébe. Ezáltal a zonális agrár-környezetgazdálkodási célprogramok magasabb kifizetési összegű és nagyobb természetvédelmi hozadéku, kifejezetten természetkímélő agrár-környezetgazdálkodási intézkedések is elérhetővé válnának a terület gazdálkodói számára (gyep és nádas művelési ágat, illetve a művelésből kivett részeket is érintően).

Ki kell emelni a vízfolyásokat, azok partmenti részeit érintő jövőbeli agrártámogatási-kifizetési programok bevezetésének fontosságát, amihez alapot ad a jelenlegi MEPAR lehatárolás és a Víz Keretirányelvhez kapcsolódó tervezett kifizetések is.

A kezelési egységek (KE1-14) szempontjából fontos a következő javaslatok megjelenítése jövőbeli agrártámogatási programok intézkedéseinél és előírásainál (az érintett művelési ágakra vonatkozóan):

- felszíni- és talajvizek fokozott védelme tápanyagterheléssel és vegyianyag-szennyezéssel szemben, valamint a szaporodási időszakban végzett beavatkozásoktól; itt kiemelhető a felszíni vizek partmenti pufferzónáinak megjelenítése, kapcsolódó előírásainak különálló kezelése;
- általánosságban az inváziós növényfajok visszaszorításának támogatása alapvető fontosságú;
- fentiek esetében alapfeltétel az érintett művelésből kivett területrészek beemelése a támogatható területek közé;
- az állami tulajdonban lévő területkezelők támogatásokból történő részesedésének átgondolása, felülvizsgálata;
- gyepek és nádasok esetében a kaszálási/vágási időpont meghatározására, illetve a kaszálásból/vágásból kizárt területek lehatárolása az évekre előre megadott konkrét időpontok helyett alkalmasabb a nemzeti park igazgatóság által a gazdálkodóval közösen kidolgozott és évente felülvizsgált „kaszálási/nádgazdálkodási terv” alkalmazása; rugalmasabb alkalmazkodást tesz lehetővé az eltérő évjáratú csapadékvizonyokhoz és a változó gazdálkodási adottságokhoz (szénaigény, nádas állapota, vízviszonyok, időjárás, géppark).
- javasolt a gyepek közé beékelődő, illetve érintkező szántóterületek kezelt parlag, még inkább gyeppel, illetve vizes élőhely felé történő spontán vagy irányított átalakításának, illetve a feltört gyeprészek visszagyepesítésének kiemelt támogatása;

- a csapadékvíz megőrzéséhez, visszatartáshoz szükséges beavatkozások támogatása ugyancsak fontos;

A KE1-14 kezelési egységek által érintett egyes művelési ágakra, hasznosítási módokra javasolt agrártámogatási-kifizetési előírások lényegében átfedésben vannak az új, várhatóan 2016. elejétől bevezetendő „Vidékfejlesztési Program 2014-2020” vonatkozó, jellemzően területalapú intézkedéseivel és műveleteivel, melyek a következők:

Nem termelő beruházások támogatása mezőgazdasági területeken:

- Madárvédelmi célú eszközbeszerzések (madárbarát kaszáláshoz vadriasztó lánc beszerzése, madárvédelmi berendezések beszerzése /jellemzőn fészekodúk/)
- Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások (inváziós növényfajok visszaszorítása gyepterületeken, tartós zöldugar létesítése szántóterületeken, gyeptelepítés, sövény telepítése mezőgazdasági táblák szegélyein)

Vízgazdálkodási beruházások (területi vízvisszatartást szolgáló vízi létesítmények kialakítása, partmenti pufferzóna kialakítása)

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

- Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása – horizontális (gyepgazdálkodásos extenzív állattartás fás területen, mezővédő fásítás kialakítása)

Erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

- Az erdei ökoszisztémák környezeti értékének növelését célzó beruházások – horizontális és innovációs (ökológiai célú erdőszerkezet átalakítás őshonos fajokkal, mikroélőhelyek kialakítása és fenntartása)

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések

- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (szántó, gyepterület, ültetvény, vizes élőhely, nádas; külön vízvédelmi célú szántóterületek /nitrát, erózió, belvíz, aszály, partmenti sáv/, természetkímélő gazdálkodási módszerek kiemelt földrajzi zónákban: Magas Természeti Értékű Területek, Natura 2000 területek és Víz Keretirányelv területek, választható előírásokból gazdálkodónként irányítottan/segítséggel összeállított vállalási csomagok, előírások eltérő környezeti hatása alapján súlyozva azok kifizetési értékét, belépő-alap-választható szintezettséggel, alkalmazkodó pontozási rendszerrel)

Ökológiai gazdálkodás támogatása

- Ökológiai gazdálkodás (környezetkímélő gazdálkodás)

Kompenzációs kifizetések Natura 2000 gyepterületeken (jelenlegi rendszeren alapuló)

Kompenzációs kifizetések Natura 2000 erdőterületeken (jelenlegi rendszeren alapuló)

Kompenzációs kifizetések vízgyűjtő-gazdálkodási tervekbe felvett mezőgazdasági területeken

- Víz Keretirányelvhez kapcsolódó kompenzációs kifizetések (erózió- és belvíz érzékeny területek, partmenti puffersáv)

Erdő-környezetvédelmi kifizetések (jelenlegi rendszeren alapuló: ápolás, felújítás, véghasználat)

Környezetvédelmi projektekre és alkalmazásban lévő környezetvédelmi gyakorlatokra irányuló közös megközelítések, ideértve a hatékony vízgazdálkodást, a megújuló energia alkalmazását és a mezőgazdasági tájkép megőrzését

- Együttműködésben megvalósuló fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás ösztönzése és megvalósítása (térsgégi szintű, komplex tájhasználati mintaprojektek)

Jövőbeli agrártámogatási rendszerrel kapcsolatos egyéb javaslatok:

Legeltető állattartás

A síkvidéki gyepek, füves élőhelyek kezelésénél természetvédelmi szempontból legtöbb esetben előnyösebb a kíméletes (extenzív, szabályozott) legeltetésre alapuló hasznosítás, szemben a csak kaszálással (főként a szárazúzással) történő hasznosítással. Ezért, illetve a jóval nagyobb beruházási- és munkaerő igénye miatt is célszerű az agrártámogatások és főleg kifizetések (pl. agrár-környezetgazdálkodás, Natura 2000 gyepek) esetében arányaiban magasabb összeggel kiemelten támogatni a legeltetéses vagy legeltetéssel kombinált kaszálós állattartást a csak kaszálós gyephasznosítással szemben.

Szaktanácsadás:

Kiemelten fontos lenne a természetkímélő gazdálkodási módszerek ismereteinek szaktanácsadókön keresztüli eljuttatása a gazdálkodókhoz, egyrészt a helyi természetvédelmi szakemberek bevonásával, másrészt a jelenlegi tanácsadói állomány felkészítésével. A mostani agrár-szaktanácsadási rendszert mindenképp bővíteni kellene specializált, célzottan a Natura 2000 és Magas Természeti Értékű Területeken tevékenykedő szaktanácsadók egyedi hálózatával, amely természetesen integrálódna a rendszerbe, annak a koordinálásával működhetne.

A szaktanácsadáshoz kapcsolódva fontos szerepe lehet a bemutató üzemeknek, amennyiben sikerül elegendő számú, példamutató természetkímélő gazdálkodást folytató nyitott gazdaságot bevonni a hálózatba, szerencsés esetben földrajzilag is lefedve a fontosabb élőhelytípusokat, tájegységeket. A nemzeti park igazgatóságok gazdálkodást folytató egységei az eddigiekhez hasonlóan ebben is úttörő szerepet vállalhatnak.

Ezen Natura 2000 fenntartási tervek előzőeket is segíthetik, pl. a területi szaktanácsadók felkészítését és terepi tanácsadói munkájukat, az agrártámogatási/vidékfejlesztési programokban résztvevő gazdálkodók felkészítését és ellenőrzéseit.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területet érintő pályázat nincs folyamatban és nem tervezett.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A kommunikációs munka a 43/2012. (V. 3.) VM rendelet 13. mellékletének 5.4. pontja alapján készült. Minden kötelező, és a nyomtatott ismertető kivételével minden szabadon választható kommunikációs eszköz felhasználásra került a fenntartási terv hatékony közzététele érdekében. A kommunikációs események dokumentálása a jogszabályban rögzítettek szerint történt. A postai kiértékelések minden esetben ajánlott levél formájában kerültek kézbesítésre. Az önkormányzati/földhivatali/vadászkamarai kifüggesztések tényét a hivataltól visszakerült aláírt és lepecsételt visszaigazolások, vagy hivatalos email visszaigazolások támasztják alá (szkennelt és

eredeti formában is). A sajtómegjelenésről maga a publikáció szkennelve, illetve on-line megjelenés esetén elektronikusan URL címmel együtt lett archiválva.

3.4.2. *A kommunikáció címzettjei*

A Kebele Natura 2000 terület kapcsán a jogszabályban előírt kötelező célcsoportok mindegyikével megtörtént a kapcsolatfelvétel. A 43/2012. (V. 3.) VM rendelet 13. mellékletének 5.3. pontja alapján kötelező hat (a-f) célcsoporton felül az egyeztetési folyamat szempontjából lényeges további két szakmai csoporttal (g-h) is történt egyeztetés:

a) Gazdálkodók

A terület nagysága miatt összesen két jelentősebb gazdálkodóval sikerült csak személyes terepbejárást leszervezni. Többszöri informálódást követően sem sikerült nagyobb, jelentősebb gyepgazdálkodókkal kapcsolatot felvenni, akikkel a fenntartási tervvel kapcsolatban egyeztetni tudtunk volna. A felkeresett gazdálkodókkal történt egyeztetés során jegyzőkönyv és jelenléti ív került rögzítésre. Minden oldalt a terepbejáráson résztvevők aláírásukkal hitelesítették. A terepbejáráson minden alkalommal fel lett hívva a gazdák figyelmé a gazdafórumokra, illetve a későbbi véleményalkotás lehetőségére. (Jegyzőkönyveket ld. szkennelve a mellékletek között)

b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői

A földtulajdonosok és vagyonkezelők kiértékelése önkormányzati és földhivatali kifüggesztés útján valósult meg. Kiértékelés és kifüggesztés történt a tervezési folyamat megindulásáról, a fórumokról és a munkaanyag nyilvános internetes elérhetőségéről. A kiértékelett földhivatalok: Zala Megyei Kormányhivatal Földhivatala, Körzeti Földhivatal (Nagykanizsa, Leni, Letenye, Zalaegerszeg)

c) helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet

A tervezési folyamatról 21, a területen tevékenykedő környezetvédelmi szervezet került kiértékelésre (környezet- és természetvédelmi egyesületek, alapítványok, szövetségek, vadásztársaságok, társulások).

A gazdafórumról és a tervezési folyamat lezárásáról már csak azok kaptak kiértékelést, akik ezt külön jelezték. (A kiértékelések időpontjait ld. 3.4.1. fejezet: „Érintettek írásos kiértékelése (levélben és e-mailben)”))

d) a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság

A jelen fenntartási tervben szakértőként nevesített partner a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, amely a fenntartási terv szakmai megalapozásában teljes mértékben részt vesz. Így külön egyeztetésre nem volt szükség. A gazdálkodókkal folytatott egyeztetés eredményei, azok megvitatása a gazdafórumon a nemzeti parki szakemberekkel szoros együttműködésben valósult meg.

e) Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok

A tervezési terület 9 önkormányzatot érint: Belsőárd, Bödeháza, Gáborjánháza, Külsőárd, Lendvajakabfa, Rédics, Resznek, Szíjártóháza, Zalasombatfa. Minden önkormányzat személyesen lett felkeresve első alkalommal (2013. június hó). Az ekkor átadott tájékoztató levélből a tervezési folyamat megindulásáról kaptak hírt. A levélből megismerhették a kapcsolattartás útvonalait és a honlap elérhetőségét. A tájékoztató levél mellé az önkormányzatok egy hirdetőtáblára készített lakossági hirdetményt is kaptak, amelyet a kifüggesztés szabályai szerint közzé tettek. Az önkormányzatok 2014. 06. 27-én ajánlott küldeményként kaptak lakossági fórumokra szóló meghívót és hirdetményt. További egy alkalommal 2014. 07. 28-án ajánlott levélben értesítést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről.

A Zala Megyei Kormányhivatal alá tartozó államigazgatási szervek háromszori alkalommal, ajánlott levélben (és ahol lehetséges volt, e-mailben egyaránt) kerültek kiértékelésre a tervezési folyamatra való felhívásról. Kiemelt figyelmet szenteltünk az erdészeti igazgatósággal való egyeztetésre, mivel a Natura 2000 erdőgazdálkodókhoz csak rajtuk keresztül lehet elérni. Első alkalommal a tervezési folyamat megindulásáról (e-mailen 2013. 07. 10., ajánlott levél 2013. 07. 08.), második alkalommal a lakossági fórumon való részvételre történő meghívót küldtük ki (e-mailen 2014. 07. 03., ajánlott levél 2014. 06. 27). Harmadik alkalommal kiértékelést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről (e-mail és ajánlott levél egyaránt 2014. 07. 28-án került kiküldésre). Az értesítésben érintett államigazgatási szervek:

- Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
- Zala Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság Nagykanizsai Iroda
- Zala Megyei Kormányhivatal Földhivatala
- Körzeti Földhivatalok (Nagykanizsa, Lenti, Letenye)
- Zala Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság
- Zala Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság Kirendeltség – Lenti
- Zala Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
- Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
- Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Nyugat-dunántúli Vízügyi Hatóság

f) bányászati jogosultságok jogosítottjaival, valamint ezek gazdasági érdekképviselői szervei

A bányászattal érintett vállalkozások és szervezetek három alkalommal kerültek kiértékelésre ajánlott levél és email formájában. Az első kiértékelésben (2013. 07. 08.) tájékoztatást kaptak a tervezési folyamatba való bekapcsolódásra. A gazdasági társaságoktól nem érkezett semmilyen igény vagy javaslat a tervdokumentumhoz kapcsolódóan. Második alkalommal a lakossági fórumon való részvételre történő meghívót kapták meg (e-mailen 2014. 07. 03., ajánlott levél 2014. 06. 27). Harmadik alkalommal kiértékelést kaptak a fenntartási tervek munkaverzióinak nyilvános internetes elérhetőségéről (e-mail és ajánlott levél egyaránt 2014. 07. 28-án került kiküldésre).

A Kebele Natura 2000 terület kapcsán kiértékelett bányászati tevékenységgel kapcsolatos hatóságok és szervezetek: Hidroterra Kft., Ökoker Kft., Bioland Tőzégfeldolgozó Kft., Hahót – Gánt Kő és Tőzeg Kft., Beregi Tőzeg '97 Kft., Agroexim-Kanizsa Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft., Pécsi Bányakapitányság, Veszprémi Bányakapitányság, Kerka-Kavics Bányászati Kft., Hödlbeton Kft., Greenvital Kft.

g) Vadászati szakmai képviselet és szövetség

Megtörtént az egyeztetés a Zala Megyei Vadászkamarával (Zala megyei sportvadászok érdekképviselője) és a Zala Megyei Vadászszövetséggel (Zala megyei vadászatra jogosult szervezetek érdekszövetsége). Mindkét szervezet elektronikus levélben kapott értesítést a tervezési folyamatról. A levél mellékleteként megküldésre került a vadászatra jogosultak számára szóló értesítés is, amelyet a szervezet saját belső levelezőrendszerén és hivatalos hirdetőtábláján is közzétett. A Zala Megyei Vadászkamara és Vadászszövetség titkárával személyes egyeztetés is történt 2013. 07. 10-én Gelsén, ahol ismertetésre került a fenntartási tervek célja, illetve számos, Natura 2000 gyepgazdálkodással és vadgazdálkodással összefüggő kérdés került megvitatásra. Hasonlóan a többi érintetthez további két esetben is sor került a kiértékelésre a fenti szervek esetében (2014. 06. 27-én a lakossági és gazdasági fórum időpontjáról, 2014. 07. 28-án a fenntartási tervek nyilvános internetes elérési helyéről).

h) Vízi társulatok

A Kebele Natura 2000 területen tudomásunk szerint nincs külön víztársulat. A Kebele vízfolyás vízgazdálkodását a Nyugat-dunántúli Vízügyi Felügyelőség és a Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság irányítják, akik a kormányhivatalon keresztül kaptak kiértékelést az egyeztetés lehetőségéről. Egyeztetésre irányuló igény nem érkezett a fenntartási tervvel kapcsolatban.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi szervekkel (részletesen ld. 3.4.2. fejezet) történő egyeztetés elektronikus és postai úton folytatott levelezés formájában, terepbejárás alkalmával és a lakossági fórumon zajlott (ld. 3.4.1. fejezet).

Releváns, beépítésre került észrevételek a Kebele (HUBF20048) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervével kapcsolatban

Észrevételt tette	Észrevétel	Észrevétel kezelése
Gazdálkodókkal folytatott személyes terepbejárások		
Szabó Zoltán (Zalasombafő)	Invazív gyomok, cserjeirtás-visszagyepesítés: cserjeirtásra az engedély megkérése bonyodalmas	Általános megjegyzések között szerepeltetjük
Szabó Zoltán (Rédics)	Osztatlan közös tulajdonú földek -Kebelen 290 ha erdőterület 370 tulajdonossal (Rédics) -Sok területre jellemző, hogy teljesen elhanyagolják, 10 tulajdonos egyike se nyúl hozzá	Általános megjegyzések és a veszélyeztető tényezők között szerepel
Szabó Zoltán (Rédics), Szabó Zoltán (Zalasombafő)	Vadkár -sok felhagyott fűzültetvény, hatalmas területet tűr fel a vaddisznó (Rédics) -kukorica és búzaföldeken nagy kárt okoz a vaddisznó (Zalasombafő)	Beépítve a veszélyeztető tényezők közé
Szabó Zoltán (Rédics), Szabó Zoltán (Zalasombafő)	Vízkezelés Csatornahálózat kialakítására lenne szükség, duzzasztógát miatt sokszor áll víz alatt a terület jelentős része (Rédics) Védőmű elkészülte óta nincs árvízprobléma (Zalasombafő)	A fenntartási terv említést tesz arról, hogy vízelvezetési terv és mederkezelés helyett komplex vízkezelési terv kidolgozását látja célszerűnek a természetvédelmi kezeléssel megbízott Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, és e tekintetben a vízügyi igazgatósággal közös vízrendezési pályázat kidolgozására törekszik, amely megoldaná a

		gazdálkodási problémákat, miközben a Natura 2000 területek természetességi állapotára kedvező hatást gyakorolna.
Gazdafórum 2014. 07. 14., Lenti		
Vissi Géza (ZMKH Erdészeti Igazgatóság)	Kérdés: a Lenti Erdőtervezési Körzet erdőtervét most készítik: a fenntartási terv mennyiben befolyásolja az erdőtervezést?	Megyer Csaba: az erdőtervek kialakítása évek óta a természetvédelmi hatósággal és kezelővel egyeztetve valósul meg, így a fenntartási tervek új elvárásokat az erdőkkel kapcsolatban már nem jelentetnek meg.
Hatóságok, vagyonkezelők észrevételei		
Zalaerdő Zrt. Ti.Eg. 524-2/2014 sz. ügyirat 2. sz. melléklete (Kelt: 2014. 08. 15.)	A Zalaerdő Zrt. a fenntartási terv „élőhelyek kezelése” fejezethez 16 megjegyzést tett („Égerlápok, égerligetek, puhafás ligeterdők” 6 db; „Üde lomberdők, keményfás ligeterdők” 4 db; „Ültetett és spontán felverődött akácok” 3 db; „Erdei fenyő és lucfenyő ültetvények” 3 db), melyek az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokként megfogalmazott korlátozásokra, tiltásokra (erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása, tarvágás mellőzése, talajelőkészítés elhagyása...) vonatkoznak.	A javaslatok mérlegelés után beépítésre kerültek a fenntartási tervbe
Pécsi Bányakapitányság, PBK/1627-2/2014 sz. 2014. július 25-én keltezett levele	A Kebele Natura 2000 terület fenntartási tervével kapcsolatban nincs észrevétel	
Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 1129-002/2014 sz. 2014. augusztus 13-án keltezett levele	Az igazgatóság több ponton kér pontosítást a fenntartási terv szövegezésében. Az Igazgatóságunk kezelésében lévő vízfolyások egy része már rendelkezik vízjogi üzemeltetési engedéllyel, a többi vízfolyásra a tervek készítése folyamatban van. Egyeztetni szükséges a vízjogi üzemeltetési engedélyezési tervek és a Natura 2000 területek fenntartási terveinek tartalmát. Fontosnak tartjuk, hogy a Natura 2000 jelölésű területek fenntartási tervében a törvény által előírt munkák elvégzésének lehetősége, a vízhasznosítások engedély alapján történő üzemelése, és nemzetközi kötelezettségből adódó feladatok teljesítésének lehetősége biztosítva legyen.	A kért pontosítások mérlegelést követően megtörténtek
Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség 2013-3/1/2014.V. sz., 2014. augusztus 14-én keltezett levele	A Felügyelőség észrevételt nem kíván tenni	
Más megkeresett hatóságok és vagyonkezelők nem kívántak észrevételt tenni a fenntartási terv előzetes egyeztetési folyamata során		

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

1.1.1. Éghajlati adottságok

Éghajlata mérsékeltén hűvös – mérsékeltén nedves, amely megközelíti a nedves éghajlati típust. Az évi csapadékmennyiség 800-850 mm körüli, amelyet gyakran a lehullott mennyiség meghalad, bár az utóbbi évek csapadékszegény időszakában ilyenre nem volt példa, sőt az átlagos mennyiség sem hullott le. A csapadék jelentős része a vegetációs időszakban hullik, közel 500 mm. A téli félév hótakarós napjainak száma 40-43, az átlagos maximális hóvastagság 35 cm körüli. A legkevesebb csapadék januárban és februárban hullik. Márciusban emelkedik a csapadék, de még mindig kis mértékben. Az összegek emelkedése áprilisban indul meg. Az évi maximum eléggé szóródik a május-augusztus időszakban. Az őszi csapadékosabb, mint a tavasz, kialakul tehát az ún. őszi másodmaximum, mert októbertől kezdődően felerősödik az ún. mediterrán ciklontevékenység.

Igen gyakori a talaj menti köd kialakulása. Uralkodó szélirány nincs, az északkeleti, a délkeleti és a nyugati szél egyaránt gyakori. Az évi napfénytartam 1850 óra körüli, az évi átlag-hőmérséklet pedig 9,0 °C, a vegetációs időszak sokévi átlaga 15,5 °C. A nyári maximum hőmérsékletek átlaga 32,5 °C, a téli leghidegebb nap minimum-átlaga –18 °C körül alakul.

1.1.2. Vízrajzi adottságok

A Kebele a Kerka, illetve a Mura mellékvízfolyása. Szlovéniában ömlik a Lendvába, a Lendva magyar-szlovén határszakaszon a Kerkába. A teljes vízgyűjtőnek egy része a szomszédos Szlovéniához tartozik. Számottevő természetes tó a tervezési területen nincs, mesterséges kialakítású kavicsbányatavak, illetve árvízi záportározó található Zalaszombatfa és Belsőárd közelében. Mellékvízfolyásai a torkolattól visszafelé haladva az alábbiak (csekély vízhozamúak vagy csak időszakos vízfolyások): Kandia-patak, Szentgyörgyvölgyi-patak, illetve több kisebb, név nélküli kotort csatorna vagy vízfolyás. A talajvíz néhol nagyon közel van a felszínhez, bár az elmúlt évek csapadékszegény időjárása hiányt okozott a talajvízben. A felszín alatti víz részben a csapadékból kapja az utánpótlást, valamint a talajvíz felszín alatti rendkívül lassú áramlásából. A talajvíz szintje tavasszal jelentősen megemelkedik a hóolvadás miatt. Az ártéri növénytakaságok tavaszi aspektusának növényei részben a magas talajvízszintnek köszönhetik fennmaradásukat.

1.1.3. Talajtani adottságok

A térséget lényegében két talajtípus jellemzi. Legnagyobb részét a pszeudoglejes barna erdőtalaj uralja, a Kebele-völgy és az egyéb vízfolyások mentén pedig réti öntéstalajok alakultak ki. Mivel a tervezett védett terület főleg a Kebele közvetlen közelére terjed ki, az utóbbi talajtípus a leggyakoribb. A nyers réti öntéstalajok tömöttek, levegőtlenek, többnyire kaszálónak, ritkábban legelőnek használják vagy használták őket. A talajok termékenységét elsősorban két tényező befolyásolja: a savanyúság, illetve a vízgazdálkodás. A kevésbé savanyú, illetve meszes talajokon a termékenység jobb, mint a savanyú, kilúgozott talajokon. A vízhatás elsősorban az erózió révén rontja a termőképességet, de mivel a megyében itt a legkisebb a domborzat változatossága, ennek nincs akkora befolyása, mint pl. az Egerszeg-Letenyei dombság területén. A felszínhez közeli vízzáró rétegek miatt többfelé pangóvízes területek alakultak ki..

1.2. Természeti adottságok

A Magyarország Kistájainak Katasztere szerint a Kebele-mente növényföldrajzilag a Nyugat-Dunántúli flóraidék Göcseji flórajárásba (*Petovicum*) és a Dél-Dunántúli flóraidék Zalai flórajárásba (*Saladiense*) sorolható.

A terület teljesen erdősült lehetett, potenciális vegetációja bükkös, gyertyános-kocsánytalan tölgyes, keményfás ligeteredő, égerliget. Jelenleg a terület növényzete erősen átalakított, jelentős a szántók kiterjedése, és az erdősültség alacsony fokú, kis mennyiségben puhafás és keményfás ligeterdők előfordulnak, utóbbiak között fajgazdag állományok is vannak, jellemző védett fajaik a szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), tavaszi tözike (*Leucojum vernalis*), fiókás tyúktaraj (*Gagea spathacea*). A fátlan társulások közül jelentős területeken találhatunk ártéri mocsárréteket. A kékperjés lápréteknek csak kevés állománya maradt fenn. Ezeken a mocsár- és lápréteken néhány nedvességgkedvelő védett növényfaj még előfordul (mocsári kockásliliom (kotuliliom) (*Fritillaria meleagris*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), sárga sásliliom (*Hemerocallis lilio-asphodelus*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), kígyógyökerű keserűfű (*Polygonum bistorta*)), egyesek nagy állományokkal

Az elszigetelt helyzetből adódóan az állattani értékek – más területekhez képest - viszonylag feltáratlanok, főleg az utóbbi néhány év kutatási jelentéseire (hal, szitakötő stb.), illetve a fenntartási tervvel kapcsolatos felmérésre lehet hagyatkozni.

A közösségi jelentőségű lepkefajok közül a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a vérfűhangyaboglárka (*Maculinea teleius*) a Kebele üde kaszálórétjein, illetve eredetileg kaszálórétként kezelt, már felhagyott gyepek területein sokfelé előfordul.

A zánótboglárka (*Maculinea nausithous*) a Kebele területén csak két lokalitásból került elő, mindkét állománya igen kicsi, csak pár tíz egyed került megfigyelésre. A megfigyelt populációk ráadásul egymástól elszigetelten helyezkednek el. Mindkét hangyaboglárka-faj kizárólagos tápnövénye az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*).

Nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) és a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) a terület idősebb tölgyeseinek szegélyén, hagyásfákon, fás legelőkön előforduló fajok. A Kebele Natura 2000 területen az idős erdők, fák száma igen alacsony, ezért a területen a két faj igen ritka előfordulása, csak néhány helyen sikerült megfigyelni az egyedeiket. Ezen előfordulások sok esetben izoláltak, csak néhány idős fára korlátozódtak.

Az eurázsiai hód (*Castor fiber*) jelenlétét a terület vízfolyásai mentén három szakaszon észleltük: a Nagy-ásás-patak mentén, valamint a Szentgyörgyvölgyi-patak mellett két rövid szakaszon. Az állat élőhelyei tipikusnak mondhatók, mindenütt olyan helyen vannak, ahol a vízfolyás erdőn halad át.

A területen továbbá Natura 2000 jelölő hüllő [mocsári teknős (*Emys orbicularis*)] és kételtű [dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*) és vöröshasú unka (*Bombina orientalis*)] fajok is megtalálhatók kis egyedszámban.

A területen 2014-ben élőhely-térképezésre került sor (lásd térképmelléklet), az Általános Élőhelyosztályozási Rendszer (Á-NÉR) kritériumrendszerét követve. Az élőhely-térképezés során pontos adatokhoz jutottunk az élőhely-foltok méretéről, kiterjedéséről, természetességéről, mely tervezési alapot is biztosított a kezelési egységek (KE) meghatározásához, az azokon javasolt természetvédelmi kezelési javaslatok megfogalmazásához. Az alábbi táblázat összegzi a területen megtalálható egyes élőhely-típusok kiterjedését. A hibrid kategóriák esetén a fő élőhelykategória kiterjedésével számolunk.

Élőhely neve	ÁNÉR kód	Kiterjedés (ha)	Arány (%)	Natura 2000 élőhely
Úszólápok, tözeges nádasok és télisásosok	B1b	0,285	0,015	
Nem zombékoló magassásrétek	B5	14,342	0,75	
Kékperjés rétek	D2	11,958	0,625	6410
Mocsárrétek	D34	536,829	28,068	6440
Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet	D6	3,556	0,186	6430
Franciaperjés rétek	E1	60,739	3,176	6510
Vers csenkeszes rétek	E2	28,829	1,507	6510
Égerligetek	J5	149,565	7,82	91E0*
Keményfás ártéri erdők	J6	152,583	7,978	91F0
Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	OA	2,604	0,136	
Jellegtelen üde gyepek	OB	49,507	2,588	
Lágyszárú özönfajok állományai	OD	19,059	0,996	
Üde és nedves cserjések	P2a	48,677	2,545	6440 (részben)
Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	P2b	2,889	0,151	
Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősisítés	P3	45,111	2,359	
Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek	P45	4,259	0,223	91F0 (részben)
Vágásterületek	P8	29,224	1,528	
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA	142,9	7,471	
Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	RB	15,974	0,835	
Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	RC	14,758	0,772	
Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők	RDb	103,601	5,417	
Akácültetvények	S1	27,525	1,439	
Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek	S3	52,552	2,748	
Ültetett erdei- és feketefenyvesek	S4	2,454	0,128	
Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek	S5	9,13	0,477	
Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	T1	308,908	16,151	

Fiatal parlag és ugar	T10	5,327	0,279	
Extenzív szántók	T6	3,232	0,169	
Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények	T7	1,88	0,098	
Tanyák, családi gazdaságok	U10	2,933	0,153	
Út- és vasúthálózat	U11	15,35	0,803	
Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók	U4	19,192	1,003	
Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak	U7	11,909	0,623	3130
Állóvizek	U9	14,983	0,783	3130
Összesen:		1912,624	100	

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)	A
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei	A
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)	A
91F0	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmenion minoris</i>)	A
91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	B
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai	C
3130 (újjonnan előkerült)	Oligo-mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoetoneuronaceae</i> vegetációval	Javasolt: D

Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Élőhely kódja: 91E0*

Élőhely előfordulásai a területen:

Az élőhely elterjedését lásd a 3.3. térképmellékletben. A tervezési területen a patakokat, vizesárkokat szegélyezve, valamint önálló erdőket alkotva is megjelenő élőhelytípus, állományai Szijártóháza, Rédics, Külsősárd térségében találhatók.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura adatlapon 109,7 ha szerepel. A felmérés során 149,6 ha-t sikerült kimutatni. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni.

Élőhely jellemzése:

A területen az ide tartozó típusok közül az égeresek vannak jelen. A jelenlegi erdészeti kezelés (tarvágás) következtében gyepszintjükből többnyire eltűntek a lomberdei fajok, helyettük a nitrogénkedvelő gyomok jelentek meg (csalán, bodza). A magas éves csapadékmennyiségnek és a klimatikus viszonyoknak köszönhetően spontán is újul, ill. megtelepszik, a tölgyes erdőkben is gyakorta megjelenik szálanként. Általános probléma, hogy állományaiban, főképp annak szegélyén gyakorta kolonizál az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*)

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Németh- Seregélyes: 3
A felsorolt okok miatt szinte kivétel nélkül 3-as természetességű élőhelyek, tehát a természetes állapot közepesen leromlott, az eredeti vegetáció elemei megfelelő arányban vannak jelen, de színező elemek alig fordulnak elő, jelentős a gyomok és a jellegtelen fajok aránya. Csupán néhány kis töredékfoltban éri el a jó besorolást

Élőhely veszélyeztetettsége: Az égererdők fennmaradásának legfőbb feltétele a víz jelenléte. Degradáltságuk elsősorban a körülöttük lévő szántókról beszivárgó kemikáliáknak és az erdészeti kezelésnek köszönhető. A patakmenti erdősávokat, szegélyeket a túlzott fakivágások veszélyeztetik. Az élőhely jelenleg kevésbé veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- erdő felújítás idegenhonos fajokkal
- lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása
- legeltetés erdőben vagy erdős területen
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte

Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae)

Élőhely kódja: 6410

Élőhely előfordulásai a területen: Az élőhely elterjedését lásd a 3.3. térképmellékletben. A területen mélyfekvésű, magas talajvízállású, völgytalpi helyzetű területeken többfelé megjelenik Lendvajakabfa, Gáborjánháza térségében.

Élőhely kiterjedése a területen: A Natura adatlapon 53,9 ha szerepel. A felmérés során 11,96 ha-t sikerült kimutatni. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni.

Élőhely jellemzése:

Tavasszal vízborította völgyi alluviumon kötött, savanyú talajú réteken megjelenő, a nyár végén magasra növő kékperje (*Molinia hungarica*) uralta állományok. A területen a mészkerülő típusa (*Junco Molinietum*) a jellemző szittyófajokkal (*Juncus conglomeratus*, *J. effusus*), de helyenként az ördögharaptafű (*Succisa pratensis*) s a csonkaír (*Succisella inflexa*) is megjelenik. Védett fajokban gazdag, a sárgaliliom (*Heimerocallis lilio-asphodelus*), szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*) gyakorta megjelenik állományaiban.

Kezelését illetően a nyárutón történő kaszálás a megfelelő, a legeltetés többnyire az állomány degradációjához vezet.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Németh-Seregélyes: 4-5

Állományai többnyire természetesnek mondhatók, amit az ott található védett- és fokozottan védett fajok erős állományai igazolnak.

Élőhely veszélyeztetettsége:

A kékperjés láprétek többnyire stabil, zárt növényközösségek. Veszélyeztetettsége a környezeti, abiotikus faktorok változásából, valamint a humán tevékenységből – a kezeléseket is beleértve – adódnak. Jelenleg kevésbé veszélyeztetett

Veszélyeztető tényezők:

- kaszálás felhagyása/hiánya
- intenzív szarvasmarha-legeltetés
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- fajösszetétel változás, szukcesszió
- kiszáradás

Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai

Élőhely kódja:

6430

Élőhely előfordulásai a területen:

Az élőhely elterjedését lásd a 3.3. térképmellékletben. Térképi jelölésre alkalmas állományt kettőt találtunk, Lendvajakabfa mellett a Szentgyörgyvölgyi-patak régi medrében, és Gáborjánháza mellett. Állományai kis foltokban, de inkább társuláskomplex formában találhatók a mocsárréteken és a lápréteken.

Élőhely kiterjedése a területen:

0,96 ha. Az aktuális felmérés során kapott kiterjedése 3,5 ha. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni.

Élőhely jellemzése:

Két mederben található magaskórós növényzet. Jellemző fajok a közönséges lizinka (*Lysimachia vulgaris*), réti fűzény (*Lythrum salicaria*), bánsági sás (*Carex buekii*).

Élőhely természetességi - degradáltsági

Közepes természetességű. Németh-Seregélyes-féle skálán 3-esnek

értékelése: tekinthető állományok. A természetes állapot közepesen leromlott, az eredeti vegetáció elemei megfelelő arányban vannak jelen, de színező elemek alig fordulnak elő.

Élőhely veszélyeztetettsége: Aktuális veszélyeztető tényezők nem láthatók. A klímaváltozás vélhetően negatív hatású lesz az élőhelyre

Veszélyeztető tényezők: Aktuális veszélyeztető tényezők nem láthatók

***Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei**

Élőhely kódja: 6440

Élőhely előfordulásai a területen: Az élőhely elterjedését lásd a 3.3. térképmellékletben. A területen általánosan elterjedt, fontos élőhelytípus, előfordulásai a völgyekben a láprétek és kaszálórétek közti térszínen találhatók.

Élőhely kiterjedése a területen: 532 ha. Ez megfelel a Natura adatlapon szereplő értéknek (539 ha)

Élőhely jellemzése:

Tavasszal vízborította, fajgazdag réti társulás, mely nyár közepén, a sédbúza virágzásakor teljeseedik ki. A területen lévő mocsárrétek közül a sédbúzás mocsárrétek (*Agrostio-Deschampsietum caespitosae*) mellett nagy területeken a réti csenkeszesek (*Cirsio cani-Festucetum pratensis*) állományok találhatók. Védett fajai közül a szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), kígyógyökerű keserűfű (*Polygonum bistorta*) gyakorinak mondható, de a buglyos szegfű (*Dianthus superbus*) is néhol megjelenik állományaiban. Szép, fajgazdag rétjei Lendvajakabfa, Gáborjánháza, Szijártóháza mellett díszlenek. A helytelen tájhasználati módok miatt (kaszálás elhagyása, szárazúzózás, apríték rajthagyása a területen, gátépítés stb.) állományai néhol leromlottak, degradálódtak. Erősen legeltetett vagy nem kezelt részekben gyomosak és jellegtelenek lesznek.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése: Németh- Seregélyes: 3 (4)
Általában közepes, tehát az eredeti vegetáció elemei megfelelő arányban vannak jelen, de színező elemek alig fordulnak elő, jelentős a gyomok és a jellegtelen fajok aránya. A védett fajokban gazdag állományai jó minőségűek.

Élőhely veszélyeztetettsége: Kevésbé veszélyeztetett, stabil élőhely, ennek ellenére fennmaradása hosszú távon csak a folyamatosan kezeléssel biztosítható. Mivel termőhelyük potenciálisan mocsárerdő, a kezelés hiányában állományaik gyomosodnak, majd hosszú távon beerdősülnek. A kaszálás, legeltetés felhagyás esetén többnyire néhány éven belül aranyvesszősökké válnak, amit általában az amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*) kolonizálása követ. Legeltetés esetén figyelmet kell fordítani a legeltetés erősségére, mert túlzott legeltetés esetén állományai degradálódhatnak és a felnyílt, zavart területen gyorsan

terjednek az özönnövények. A régóta kaszálással kezelt fajgazdag gyepeken kerülni kell a legeltetést. Az élőhely tavaszi vízborítottságát biztosítani kell. Állományokban fennmaradt idős kocsányos tölgy példányokat meg kell őrizni.

Veszélyeztető tényezők:

- kaszálás felhagyása/hiánya
- intenzív szarvasmarha-legeltetés
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- csatornázás és vízelvezetés
- fajösszetétel változás, szukcesszió

Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)

Élőhely kódja:

6510

Élőhely előfordulásai a területen:

Az élőhely elterjedését lásd a 3.3. térképmellékletben. A vizsgált Natura területen elszórtan található élőhelytípus, mely Kerkajakabfa, Zalaszombatfa, Bödeháza, Rédics települések mellett megtalálható, mind természeti, mind gazdasági szempontból jelentős.

Élőhely kiterjedése a területen:

A Natura 2000 adatlapon 539 ha szerepel. A felmérés során 76,6 ha-t sikerült kimutatni. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni.

Élőhely jellemzése:

Nagy szénaprodukciónak, az uralkodó egyszikűek tömegéről könnyen felismerhető kaszálórét típus. A területen két eltérő élőhelytípusa van jelen. A franciaperjés fő fűfaja a franciaperje (*Arrhenatherum elatius*), melyet azonban a réti csenkesz (*Festuca pratensis*) helyettesíthet. A veres csenkeszes (*Festuca rubra*) fiziognómiájában alacsonyabb megjelenésű, a szárazabb térszíneken, sovány talajokon található növényközösség. A síkvidéki kaszálórét többnyire kaszálással műveltek, de helyenként szarvasmarhával, birkával való legeltetése is megfigyelhető Bödeháza, Rédics környékén. Szép fajgazdag rétjei Kerkajakabfa mellett található az agárkosbor (*Orchis morio*) erős populációjával.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Németh- Seregélyes: 3 (4)

A területen általában közepes természetességű gyepek találhatók, fajszegek, kétszikűekben, védett növényfajokban nem túl gazdagok. A természeti állapot leromlásának oka minden bizonnyal a korábbi időszakban történt intenzív művelés, kemikáliák túlzott használata.

Élőhely veszélyeztetettség:

Az egyik legfontosabb szénatermő gyepközösség ezért általában nem veszélyeztetett. Kezelése többnyire az évi kétszeri kaszálással stabilan fenntartható, de a sarjú szarvasmarhával való kímélő legeltetése sem okoz kárt az állományokban. A túllegeltetés, művelés felhagyása

törvényszerűen gyomosodást vált ki.

Veszélyeztető tényezők:

Potenciális veszélyeztető tényezők adhatók meg:

- kaszálás felhagyása/hiánya
- intenzív szarvasmarha-legeltetés
- pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- fajösszetétel változás, szukcesszió
- csatornázás és vízelvezetés

Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmion minoris)

Élőhely kódja:

91F0

Élőhely előfordulásai a területen:

Az élőhely elterjedését lásd a 3.3. térképmellékletben. A táj klimax potenciális erdőközössége. Egykor nyilván sokkal elterjedtebb volt, mára elszórtan maradtak fenn élőhelyfoltjai az egész területen

Élőhely kiterjedése a területen:

A Natura 2000 adatlapon 96,2 ha szerepel. A felmérés során 152,6 ha-t sikerült kimutatni. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni.

Élőhely jellemzése:

Az ártéri keményfás ligeterdők a völgy magasabb térszintjén alakulnak ki. Fő erdőalkotó fafajai a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magas-és magyarkőrös (*Fraxinus excelsior*, *F. angustifolia*), melyhez társulnak a szilek (*Ulmus sp.*), juharok (*Acer sp.*), gyertyán (*Carpinus betulus*). Gyepkészletét a ligeterdei és üde lomberdei fajok alkotják. Jó természetességű állományaiban szép geofiton aspektus figyelhető meg tavaszi tözike (*Leucojum vernum*), nyugati csillagvirág (*Scilla drunensis*), fiókás tyúktaraj (*Gagea spathacea*) előfordulásokkal. Aljnövényzetében nyáron a nitrogénkedvelő fajok válnak uralkodóvá.

Jó vízellátású részeken rezgősásos típusa is megfigyelhető (Szijártóháza). Természeti értékei mellett gazdasági jelentősége is nagy, amit a tölgy iránti piaci kereslet indokol.

Élőhely természetességi - degradáltsági értékelése:

Németh- Seregélyes: 3-4

Az élőhelyek közepes (az eredeti vegetáció elemei megfelelő arányban vannak jelen, de színezőelemek alig fordulnak elő, jelentős a gyomok és a jellegtelen fajok aránya), ill. jó természetességűek (az emberi beavatkozás nem jelentős, a fajsza a társulásra jellemző maximum közelében van, a színező elemek aránya jelentős, a gyomok és jellegtelen fajok aránya nem jelentős, tehát)

Élőhely veszélyeztetettsége:

Az élőhely elsősorban a benne lévő faanyag gazdasági jelentősége

miatt veszélyeztetett. Állományait néhány év alatt letermelik s a változó klimatikus viszonyok miatt az újulatból nehezen hozható fel újra teljes értékű ligeterdei társulás (Lendvajakabfa). A szárazodással a társulás a lombterdei cönózisok irányába változik.

Veszélyeztető tényezők:

- erdő felújítás idegenhonos fajokkal
- lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása
- legeltetés erdőben vagy erdős területen
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

A Natura adatlapon nem szerepelnek növényfajok

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Faj név	Population (A-D)
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	C
II., IV.	zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>)	C
II., IV.	vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>)	C
II., IV.	nagy hörcsincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)	C
II.	nagy szarvasbogar (<i>Lucanus cervus</i>)	C
II., IV.	mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	C
II.	dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>)	C
II., IV., V.	eurázsiai hód (<i>Castor fiber</i>)	C
II.	réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>)	D
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	D
II., IV.	közönséges vidra (<i>Lutra lutra</i>)	D
II., IV.	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>)	D
II., IV. (újjonnan előkerült)	sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)	Javasolt: D
II. (újjonnan előkerült)	vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>)	Javasolt: D
II. (újjonnan előkerült)	szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>)	Javasolt: D
II., IV. (újjonnan előkerült)	nyugati piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)	Javasolt: D

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

A nagy tűzlepke a Kebele üde kaszálórétjein, illetve eredetileg kaszálórétként kezelt, már felhagyott gyepes területein sokfelé előfordul.

Állománynagyság (jelöléskor): R ritka

Állománynagyság (tervkészítéskor): P (előfordul). Az állományok nagyságának pontos becsléséhez nem áll rendelkezésre elegendő információ, azonban a gyűjtött adatok és az ismert potenciális élőhelyek kiterjedése alapján az állomány százas nagyságrendű lehet.

Állomány változásának tendenciái és okai: A kijelölés időszakára vonatkozó állománybecslés-adatok hiányában az állományváltozás tendenciáit és ennek okait nem lehet meghatározni.

Faj veszélyeztetettsége: A nagy tűzlepke állományai a Kebele térségben közepesen veszélyeztetettek, ugyanis a kezeletlen réteken az idegenhonos özönnövények terjedése, illetve a szukcesszió előrehaladtával a cserjések záródása az egyes állományrészek kipusztulását is okozhatják.

Veszélyeztető tényezők:

- Kaszálás felhagyása/hiánya
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- fajösszetétel-változás, szukcesszió

A Kebele területén a nagy tűzlepke állományait elsősorban a gyepek kezelésének felhagyása, és ennek hatására elinduló gyomosodás, az idegenhonos növények (pl. *Solidago gigantea*) terjedése, és a szukcesszió általi becserjésedés, beerdősülés veszélyezteti.

zanótboglárka (*Maculinea nausithous*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A zanátboglárka a Kebele területén csak két lokalitásból került elő, mindkét állománya igen kicsi, csak pár tíz egyed került megfigyelésre.

Állománynagyság (jelöléskor): P előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor): P előfordul

A megtalált populációk egyedszáma igen kicsi, bár egzakt eredményt adó állománybecslés egyik populáción sem történt, a megfigyelés alapján az állománynagyság tízes, legfeljebb százas nagyságrendű lehet.

Állomány változásának
tendenciái és okai:

A kijelölés időszakára vonatkozó állománybecslés-adatok hiányában az állományváltozás tendenciáit és ennek okait nem lehet meghatározni.

Faj veszélyeztetettsége:

A faj a Kebele területén fokozottan veszélyeztetett, mivel a populációk kiterjedése igen kicsi, az észlelt egyedszám pedig igen alacsony. A megfigyelt populációk ráadásul egymástól elszigetelten helyezkednek el.

Veszélyeztető tényezők:

- Kaszálás felhagyása/hiánya
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- fajösszetétel-változás, szukcesszió

A Kebele területén a zanótboglárka állományait elsősorban a gyepek kezelésének felhagyása, és ennek hatására elinduló gyomosodás, az idegenhonos növények (pl. *Solidago gigantea*) terjedése, és a szukcesszió általi becserjésedés, beerdősülés veszélyezteti. Kisebb mértékben előfordult a kaszálások kedvezőtlen időzítése is.

vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

A vérfű-hangyaboglárka a Kebele üde kaszálórétjein, illetve eredetileg kaszálórétként kezelt, már felhagyott gyepek területein sokfelé előfordul.

Állománynagyság (jelöléskor):

P előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):

P előfordul

Az állományok nagyságának pontos becsléséhez nem áll rendelkezésre elegendő információ, azonban a gyűjtött adatok és az ismert potenciális élőhelyek kiterjedése alapján az állomány százas, legfeljebb pár ezres nagyságrendű lehet.

Állomány változásának
tendenciái és okai:

A kijelölés időszakára vonatkozó állománybecslés-adatok hiányában az állományváltozás tendenciáit és ennek okait nem lehet meghatározni.

Faj veszélyeztetettsége:

A vérfű-hangyaboglárka állományai a Kebele térségében közepesen veszélyeztetettek, ugyanis a kezeletlen réteken az idegenhonos özönnövények terjedése, illetve a szukcesszió előrehaladtával a cserjések záródása az egyes állományrészek kipusztulását is okozhatja. A kaszálások kedvezőtlen időzítésére a vérfű-

hangyaboglárka kevésbé érzékeny, de a rajzásidőben végzett kaszálás is erősen károsíthatja az állományt.

Veszélyeztető tényezők:

- Kaszálás felhagyása/hiánya
- idegenhonos inváziós fajok jelenléte
- fajösszetétel-változás, szukcesszió

A Kebele területén a vérfű-hangyaboglárka állományait elsősorban a gyepek kezelésének felhagyása, és ennek hatására elinduló gyomosodás, az idegenhonos növények (pl. *Solidago gigantea*) terjedése, és a szukcesszió általi becserjésedés, beerdősülés veszélyezteti. Kisebb mértékben előfordult a kaszálások kedvezőtlen időzítése is.

nagy hősincér (Cerambyx cerdo)

Írányelv melléklete:

II. IV.

Faj előfordulásai a területen:

A terület idősebb tölgyeseinek szegélyén, hagyásfákon, fás legelőkön előforduló faj. A Kebele Natura 2000 területen az idős erdők, fák száma igen alacsony, ezért a területen igen ritka előfordulású, csak néhány helyen sikerült megfigyelni imágókat vagy rágásnyomait. Ezen előfordulások sok esetben izoláltak, csak néhány idős fára korlátozóttak.

Állománynagyság (jelöléskor):

2-5 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor):

P előfordul

A rendelkezésre álló adatokból nem lehet a faj pontos állománynagyságára következtetéseket levonni. A faj jelenléte megerősítésre került és új élőhelyeken is sikerült megtalálni.

Állomány változásának
tendenciái és okai:

Az állományváltozásokról nincsenek megbízható adataink, a faj jelenléte megerősítésre került és új élőhelyeken is sikerült megtalálni.

Faj veszélyeztetettsége:

A faj veszélyeztetett a területen, csak kevés alkalmas élőhely ismert. Előfordulásainak többsége lokális, kisebb erdőfoltokra, fasorokra korlátozódik

Veszélyeztető tényezők:

- erdészeti kitermelés újratelepítés vagy természetes felújulás nélkül
- Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata

(erdészet)

- Egyéb erdészeti tevékenység
- lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása

A fajt az idős fák, fasorok, fás legelők letermelése és a helytelen erdőgazdálkodási gyakorlat veszélyezteti. Az idős, napsütésnek kitett tölgyekhez kötődik, ezért különösen a magányosan vagy erdőállományok szegélyében található tölgyek kitermelése veszélyezteti.

nagy szarvasbogar (Lucanus cervus)

Irányelv melléklete:

II.

Faj előfordulásai a területen:

A Kebele Natura 2000 területen idős erdőállományokban, idős tölgyekből, fűzekből álló hagyásfákon, fasorokon fordul elő. A területen az idős erdők, fák száma alacsony, ezért a területen ritka előfordulású, csak néhány helyen sikerült a faj jelenlétét igazolni. Ezen előfordulások sok esetben izoláltak, csak néhány idős fára korlátozóttak.

Állománynagyság (jelöléskor):

P előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):

P előfordul

A rendelkezésre álló adatokból nem lehet a faj pontos állománynagyságára következtetéseket levonni. A faj jelenléte megerősítésre került és új élőhelyeken is sikerült megtalálni.

Állomány változásának
tendenciái és okai:

Az állományváltozásokról nincsenek megbízható adataink, a faj jelenléte több helyen megerősítésre került.

Faj veszélyeztetettsége:

A faj az alacsony számú idős erdők, fák miatt erősen veszélyeztetett a területen. Előfordulásainak többsége lokális és kis egyedszámú.

Veszélyeztető tényezők:

- erdészeti kitermelés újraterelítés vagy természetes felújulás nélkül
- Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (erdészet)
- Egyéb erdészeti tevékenység
- lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása
- erdő felújítás idegenhonos fajokkal

- vadak károkozása (túltartott vadállomány)

A fajt az idős fák, fasorok, fás legelők letermelése és a helytelen erdőgazdálkodási gyakorlat veszélyezteti. Gondot jelent még a letermelések során a tuskók eltávolítása, mivel lárvái a fák földhöz közeli részein élnek. A holtfa eltávolításával megszűnnek élőhelyei. Az egyes populációinak elszigetelődése is a faj kihalásához vezethet, hiszen egyedei csak néhány kilométernyi távolságot tesznek meg. A vadállomány, elsősorban a vaddisznó túlszaporodása is jelentősen csökkenti állományát. A területen nagy veszélyt jelentenek az idegenhonos faültetvények, amelyek nagy területeket foglalnak el, több közülük inváziós is, ami az őshonos erdőket veszélyezteti.

mocsári teknős (Emys orbicularis)

Irányelv melléklete:

II., IV.

Faj előfordulásai a területen:

A fajt a felmérések során nem sikerült kimutatni a területen, mivel a 2013. évi aszályos időszak következtében a faj élőhelyeül szolgáló vizek döntő többsége ki volt száradva.

Állománynagyság (jelöléskor):

20-30 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor):

P előfordul

Állomány változásának tendenciái és okai:

Tendenciaváltozás kimutatására alkalmas monitorozó jellegű adatok nem állnak rendelkezésre.

Faj veszélyeztetettsége:

A faj a dokumentáció készítését megalapozó vizsgálatok során nem került elő, így a veszélyeztetettség mértékére vonatkozó objektív értékelés nem adható.

Veszélyeztető tényezők:

A faj a dokumentáció készítését megalapozó vizsgálatok során nem került elő, így a fajt érintő veszélyeztető tényezőkre vonatkozó objektív értékelés nem adható.

dunai tarajosgőte (Triturus dobrogicus)

Irányelv melléklete:

II.

Faj előfordulásai a területen:

A fajt a felmérések során nem sikerült kimutatni a területen. Ennek az lehet az oka, hogy a dokumentáció készítését megalapozó terepi felmérések nyári fenológiai fázisban történtek egy hosszabb aszályos időszakot követően, mikor a faj élőhelyeül szolgáló

kisvizek döntő többsége ki volt száradva. Az érintett terület élőhelykínálata alapján a faj előfordulása mindenképpen valószínűsíthető, de az eloszlási mintázat nagyon egyenetlen és az átlagos egyedsűrűség a kimutathatósági határ alatt, vagy annak közelében van.

Állománynagyság (jelöléskor): 200-200 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): P előfordul

Állomány változásának tendenciái és okai: Tendenciaváltozás kimutatására alkalmas monitorozó jellegű adatok nem állnak rendelkezésre.

Faj veszélyeztetettsége: A faj a dokumentáció készítését megalapozó vizsgálatok során nem került elő, így a veszélyeztetettség mértékére vonatkozó objektív értékelés nem adható.

Veszélyeztető tényezők: A faj a dokumentáció készítését megalapozó vizsgálatok során nem került elő, így a fajt érintő veszélyeztető tényezőkre vonatkozó objektív értékelés nem adható.

eurázsiai hód (Castor fiber)

Irányelv melléklete: II., IV., V.

Faj előfordulásai a területen: Az eurázsiai hód jelenlétét a terület vízfolyásai mentén három szakaszon észleltük: a Nagy-ásás patak mentén, valamint a Szentgyörgyvölgyi patak mellett két rövid szakaszon. Az állat élőhelyei tipikusnak mondhatók, mindenütt olyan helyen vannak, ahol a vízfolyás erdőn halad át.

Állománynagyság (jelöléskor): 2-5 egyed

Állománynagyság (tervkészítéskor): Az állomány nagysága állandó, most is kb. 5-8 példány él a területen.

Állomány változásának tendenciái és okai: Az állomány nem változik, viszonylag háborítatlan és nagy területen él.

Faj veszélyeztetettsége:

Az eurázsiai hód állománya a Kebele térségében nem veszélyeztetett. A határvidék ma is elzárt, kevésbé háborított. A vízfolyásokat több szakaszon is erdők fogják közre, így a táplálék és az eurázsiai hódvárhoz szükséges építőanyag rendelkezésre áll. A Kebele mentén lévő vízfolyások mentén az eurázsiai hód számára megfelelőek az élőhelyi körülmények, így a faj különösebben nem veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

A Kebele menti eurázsiai hódpopuláció fennmaradásával kapcsolatban az alábbi potenciális veszélyforrás ismert:

1. az esetleges vadászat (orvvadászat) – ez ügyben konkrét megfigyelés, eset, esemény ez ideig még nem ismert.

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
szálkás pajzsika	<i>Dryopteris carthusiana</i>	V	Az égeresekben, keményfa ligeterdőkben szálanként megjelenő páfrányféle
mocsári kockásliliom (kotulilium)	<i>Fritillaria meleagris</i>	V	A kaszáló- és mocsárréteken kora tavasszal nyíló liliomféle, állományai mára igen visszaszorultak. Eredeti termőhelyén, a keményfa ligetekben már nem találtuk.
kornistárnics	<i>Gentiana pneumonanthe</i>	V	A láp- és mocsárréteken még szép, erős állományai találhatók. Nyári lekasználása után sokszor októberben másodvirágzása figyelhető meg. Natura jelző lepkefaj tápnövénye.
sárga sásliliom	<i>Hemerocallis lilio-asphodelus</i>	V	Fokozottan védett faj, mely többnyire kiterjedt polikormonaival van jelen a láp- és mocsárréteken. Minden évben termésérés előtt lekaszálják, ami a faj genetikai készletének leromlást vonhatja maga után.
szibériai nőszirm	<i>Iris sibirica</i>	V	A láp- és mocsárréteken sokfelé előfordulnak erős állományai, Lendvajakabfánál tömeges, társulásalkotó a megjelenése.
agár sisakoskosbor	<i>Orchis morio</i>	V	A sovány verescsenkeszes kaszálóréték gyakori tavaszi orchideája, helyenként nagy számban nyílik.
kígyógyökerű keserűfű	<i>Polygonum bistorta</i>	V	A láp- és mocsárréték mára megritkult védett növényfaja. Állománya csupán néhány foltban és kevés példányszámban maradt fenn.
sujtásos kűsz	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	V	A sujtásos kűsz hazánkban védett, jellemzően a hegylábi és dombvidéki közepes és nagy folyókban él, kisebb vízhozamú vízfolyásokban ritka. A területen a Szentgyörgyvölgyi-patak két mintavételi helyszínén fogtuk. A faj átlagos denzitása CPUE=0,52±1,21 ind./100m (átlag±SD) volt. A faj becsült állománya a Natura 2000 területen 250-500 példány.
kövicsík	<i>Barbatula barbatula</i>	V	A kövicsík védett halunk, a dombvidéki kisvízfolyások egyik karakter halfaja. A felmérések során a Szentgyörgyvölgyi-patak két

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
			mintavételi szelvényében észleltük. A faj átlagos denzitása CPUE=0,31±0,69 ind./100m (átlag±SD) volt. A faj becsült állománya a Natura 2000 területen 100-300 példány.
fenékjáró küllő	<i>Gobio gobio</i>	V	A fenékjáró küllő a dombvidéki kisvízfolyások másik karakterfaja. Magyarországon védett. A Natura 2000 területen a Kebele kettő, a Nagy-ásás-patak egy, míg a Szentgyörgyvölgyi-patak három mintavételi szakaszán mutattuk ki a fenékjáró küllő előfordulását. A fajnak erős állománya él a térségben, amelynek átlagos denzitása CPUE=20,85±30,99 ind./100m (átlag±SD). Az állomány egyedszámát 10.000-15.000 példányra becsüljük.
nyúldomolykó	<i>Leuciscus leuciscus</i>	V	A nyúldomolykó hazánkban védett, jellemzően a dombvidéki közepes és nagy folyókban él, de olykor kisebb vízfolyásokban is megtalálható. A faj jelenlétét a Kebele egy, valamint a Szentgyörgyvölgyi-patak három mintavételi helyszínén észleltük. A faj átlagos denzitása a területen CPUE=1,31±2,66 ind./100m (átlag±SD) volt. A faj becsült állománya a Natura 2000 területen 500-1.000 példány.
fürge cselle	<i>Phoxinus phoxinus</i>	V	A védett fürge cselle a hegylábi és dombvidéki kisvízfolyások durva mederanyagú, gyors sodrású, jó oxigénellátottságú szakaszain él. A Natura 2000 területen csupán a Szentgyörgyvölgyi-patak lendvajakabfai szelvényében észleltük. A fürge cselle átlagos denzitása a területen CPUE=0,16±0,53 ind./100m (átlag±SD) volt. A faj becsült állománya a Natura 2000 területen 100-200 példány.
közönséges késeidenevér/szöröskarú denevér	<i>Eptesicus serotinus/Nyctalus leisleri</i>	V	Nagy számban észleltük a fajpár egyedeit. A közönséges késeidenevér főleg települések környékén lévő védett területeken fordulhat elő, míg a szöröskarú koraidenevér igazi erdőlakó fajként elsősorban az idősebb erdőket kedveli.
rőt koraidenevér	<i>Nyctalus noctula</i>	V	Kis számban került elő a faj, de valószínűleg táplálkozóhelyként és szálláshelyként is fontosak számára a védett területek erdei.
fehérszélű/durvavitorlájú törpedenevér	<i>Pipistrellus kuhlii/Pipistrellus nathusii</i>	V	A legnagyobb egyedszámban előkerült fajpár, melynek mindkét tagja előfordulhat a területen.
szoprán törpedenevér	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	V	Főleg a nedvesebb élőhelyek környékén valószínűsíthető gyakoribb előfordulása.

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
rét	519	27
erdő	470	24
legelő	467	24
szántó	284	15
művelésből kivett	182	10
gyümölcsös	2	0,1
fásítás	0,5	0,03
összesen	1925	100

Meghatározó a gyepter- és legelőgazdálkodás (összesen 51%) és az erdőgazdálkodás (24%), szántóművelés (15%) kisebb jelentőségű.

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

A területetek legnagyobb része magántulajdonban van. Erdőből 428 ha, ez az összes erdő 91%-a. Állami erdőgazdálkodó (Zalaerdő Zrt.) kezelésében 42,1 ha van (összes erdő 9%-a). Minimális terület (1-2%, vízfolyások, vízügyi műtárgyak) vízügyi (Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság) kezelésben van.

A kárpótlási és más privatizációs folyamatok hatására a tulajdonviszonyok jelentősen módosultak, illetve jelenleg és várhatóan a jövőben is módosulni fognak. A korábbi szövetkezeti tulajdonú területek legnagyobb része (kivéve a kivett művelési ágú területeket – saját használatú út, árok, holtág stb.) gazdasági társasági vagy egyéni tulajdonba került.

Természetvédelmi vagyonkezelésben lévő terület nincs.

1.3.3. Területhasználat és kezelés

A tervezési területen legfontosabb mezőgazdasági művelés a gyeptergazdálkodás, a szántóművelés kisebb jelentőségű és kevés az erdő. Jelentős a felhagyott gyepek aránya.

A teljes tervezési terület 27%-át alkotják a gyepeként hasznosított területek, a terület jelölő fajainak nagy része itt él. A gyepek kezelésének jelentősége így kiemelkedő, hiszen alapvetően meghatározza több jelölő élőhely és faj állapotát és megőrzési lehetőségeit. A gyepek legnagyobb részét évi egy-kétszeri kaszálással hasznosítják, de 100 ha-os nagyságrendben találhatóak legelők is. Ezek mára inkább csak földhivatali nyilvántartás szerint legelők, kezelésüket tekintve gyepek, egészen kis területen van csak legeltetés. Elmondható, hogy gyepek között találunk megfelelően hasznosított, túlhasznált és egyáltalán nem használt élőhelyeket is. Általánosságban megállapítható, hogy a nedves, illetve üde gyepek közül a kaszálással hasznosítottak jobb állapotúak, mint a legeltetettek, de ennek ellenére nem jelenthető ki, hogy a legeltetés ne lenne megfelelő hasznosítás a területen. Az egyik jelentős természetvédelmi probléma tehát a helyenként jelentkező túllegeltetés, illetve a trágyázással, felületéssel együtt járó túlzottan intenzív használat. A kaszálóréttek tekintetében probléma, hogy nem használnak vadriasztó láncot, kívülről befele kaszálnak, nem viszik el időben a bálákat, kaszálás helyett szártépőznek, az aprítékot a területen hagyva, valamint,

hogy a felhagyandó 5-10%-os bűvósávokat nem hagyják meg, ill. az őszi ellenőrzések után rendszerint lekaszálják. Probléma a gyepek kezelésével kapcsolatban, hogy sok helyen hiányzik térbeli mozaikosság. Elsősorban a nagyobb mezőgazdasági vállalatok területén naponta 100 ha-os nagyságrendben kaszálnak le területeket. Ennek következtében mindig van olyan növény vagy állatfaj, amelynek a szaporodását megakadályozza a kaszálás. A gyepek kiemelkedő értékeinek számító hangyaboglárka lepkék (*Maculinea* sp.) számára a július-augusztusi kaszálás végzetes lehet és teljes populációk kipusztulásával járhat.

Mezőgazdaság

Az agrárágazat az elmúlt évtizedekben történt gazdasági szerkezetváltás következtében jelentősen átalakult. Az előnytelen természeti viszonyok miatt a növénytermesztés gazdasági mutatói az országban itt mutatják a legkedvezőtlenebb számokat.

A gyepgazdálkodás a térségben mind környezetvédelmi mind táji adottságok szempontjából figyelmet érdemel. Az állatállomány csökkenésével a kihasználtságuk jelentősen csökkent, állapotuk jelentősen leromlott.

A tervezési területen igen jelentős, 15%-os a szántók területfoglalása. Egyéves és évelő növénykultúrák egyaránt előfordulnak, melyeket jellemzően intenzív módon művelnek. Ennek megfelelően a szántók nem képviselnek jelentős természeti értéket a tervezési területen és egyetlen jelölő fajnak sem szolgálnak élőhelyül. Az intenzíven kezelt szántók ugyanakkor jelentős terhelést jelentenek a környező élőhelyekre. A szántókkal érintkező jelölő gyepek és erdei élőhelyek szegélyzónái a vegyszerezés, műtrágyázás miatt mindenütt gyomosodnak, jellegtelenednek.

Erdészet

A tervezési terület egy erdőtervezési körzetet (Lenti) érint, – a megye más részeihez képest – kis részét borítják üzemtervezett erdők. Meghatározók a gyertyános kocsányos tölgyesek, ültetett kocsányos tölgyesek, elegyes és elegyetlen égeresek és nyomokban az ártéri erdők. Legnagyobb területarányal a tölgyek rendelkeznek (44,6%), ez szinte mind kocsányos tölgyet (*Quercus robur*) jelent. Jelentős még a mézgás éger (*Alnus glutinosa*) aránya (30,4%), a többi fafaj nem éri el a 10%-ot. Kis területarányal vannak jelen a tájidegen fafajok, főleg az akác (*Robinia pseudoacacia*) (5,6%), de szinte mindenhol előfordul szálanként, nemcsak üzemtervezett erdőkben, hanem gyepek, szántók szegélyében is. Erdészeti (véghasználat) és egyéb bolygatás hatására erőteljesen terjed. Az erdők szinte kivétel nélkül magántulajdonban vannak, csak 42 ha van állami kezelésben (Zalaerdő Zrt.). Az erdők kivétel nélkül gazdasági elsődleges rendeltetéssel bírnak, ezen belül kizárólagos a faanyagtermelő erdők területe. A területen található erdők – égerligetek és keményfás ligeterdők – a szukcesszió kezdeti és középső fázisait képviselik. Természetességük közepes-jó között váltakozik, a degradáltság többnyire a vízszintcsökkenésnek, kezelés elmaradásának tudható be.

Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A terület a IV/1. Zala-dél-vasi nagyvadas vadgazdálkodási körzetben helyezkedik el. A vadgazdálkodási körzet meghatározó vadja a gímszarvas (*Cervus elaphus*), mely minősége miatt az ország vadgazdálkodásának is kiemelkedő értéke. A vadgazdálkodási körzetben igen nagy a vaddisznó (*Sus scrofa*) állománya. A terület erdősültségéből és a nagyvad domináns szerepéből következően az apróvad vadászati és gazdálkodási szerepe elenyésző. A körzet vadgazdálkodási egységei Vas és Zala megyékben helyezkednek el, az ország legnyugatibb részén. A Vas megyei területek az összes terület 25%-át teszik ki, 75% pedig Zala megyéhez tartozik. Területét tekintve a körzet az átlagnál nagyobb, területe 4864 km², ebből 3643 km² Zala megyére esik. Magyarország összes vadgazdálkodási területének 5,31%-át teszi ki. Jelenleg általános probléma, hogy a vadgazdálkodás során nem mért, pontos adatokon hanem becsült sokszor rendkívül pontatlan adatokon alapul a tervezés. A nagyvadállomány leginkább az erdei élőhelyekre jelent veszélyt, de a túltartott vaddisznó állomány a vizes élőhelyekben és gyepekben is jelentős károkat okoz. Az erdei

élőhelyek esetében tervezett fejlesztések megvalósulásához elengedhetetlen a nagyvadállomány csökkentése.

A térség vadászterületein több vadásztársaság, illetve bérkilövő vadásztársaság működik. A terület meghatározó vadja a gímszarvas, amely minősége miatt az ország vadállományának kiemelkedő értéke. Nagy létszámú a vaddisznó állomány, melynek csökkentése a cél. Az őzállomány közepes minőségű. A nagyvadak domináns szerepéből adódóan az apróvad vadászati és vadgazdálkodási szerepe kicsi. A jelentősen megnőtt rókalétszám csökkentésével az apróvad szerepe növekedhetne. A fácánállomány elsősorban a mezőgazdasági jellegű területeken élőhely-fejlesztéssel, nagyobb odafigyeléssel javítható. A mezei nyúl létszáma rendkívül lecsökkent, már a hasznosíthatóság határán áll.

A területet érintő vadgazdálkodási egységek kódszáma, neve, telephelye és területének nagysága:

200210, Szabadság Vadásztársaság, Lenti, 7456 ha.

A területet érintő természetvédelmi korlátozások kiterjednek a vadászati és vadgazdálkodási berendezések elhelyezésére, élőhely-rekonstrukcióra, vadföldművelésre, mesterséges vadtenyésztésre, az alkalmazható vadászati módokra, a vadászati idények és vadászható vadfajok helyi korlátozására.

A halgazdálkodás terén továbbra is fontos a telepítések kontrollja, az idegenhonos fajok elleni védekezés, ugyanakkor az igazi jelentős változást egy nagy kiterjedésű vizes élőhely-rekonstrukció és a megfelelő vízkormányzás biztosítaná. A halászati jogot a Kebele a Vas megyei Horgászegyesületek Szövetsége gyakorolja. A vízfolyásokon – jellegük (az év nagy részében sekély) miatt – gyakorlatilag nincs halászati és horgászati hasznosítás. Horgászat a felhagyott kavicsbányatavakon (Belsőárd, Zalasombatfa) van, de ezek kiterjedése nem jelentős.

Vízgazdálkodás

A Kebele kiemelt jelentőségű Natura 2000 terület a Mura vízgyűjtőjéhez tartozik. Maga a Kebele patak erősen módosított vízfolyás, töltésekkel szűkített az ártere. Rajta egy fenékgát és egy fenékküszöb található. A Kebele patak szlovén-magyar megegyezések alapján az árvízi biztonság növelése és a meliorációs munkák kivitelezése céljából szabályozott szelvényű, terelőtöltésekkel. A Kebele patak 33 km hosszú, a leghosszabb szakasza átnyúlik Szlovéniába (24 km hosszú szakaszon). Ebből 6 km hosszú szakasza esik Natura 2000 oltalom alá. A Kebele patak a 391 méter magas Kamenek-hegyből fakad, majd keresztülfolyik Kebeleszentmártonon, aztán áthalad a szlovén-magyar határon és innentől, mintegy 10 kilométeres szakaszon magyar földön folytatja útját. Ezután visszakanyarodik Szlovénia felé és végül balról a Lendva-patakba torkollik. A Kebele a Lendva-patak leghosszabb mellékveze.

Jelentősebb kisvízfolyás még a Szerdahelyi-patak, ami 23 km hosszú és a Kebele patakba torkollik.

A két ország államközi Egyezménye alapján működő Állandó Magyar-Szlovén Vízgazdálkodási Bizottság 1996 óta kiemelten foglalkozik a Kebele patak vízgyűjtőjén a nagyvizek visszatartása érdekében létesítendő árvízvédelmi beavatkozásokkal, amelyek szükségességét erősítik a közelmúltban történt események is. Az 1998-as – teljes Kerka völgyet érintő – árvíz, a 2005. augusztusi és 2005. decemberi nagyvizek jelentősen érintették magyar és szlovén települések belterületeit is. Ezért a két ország tervezőinek a közreműködésével kidolgoztatott egy tanulmánytervet „A Kebele patak vízgyűjtőjén a nagyvizek visszatartása érdekében létesítendő árvízvédelmi beavatkozások” címmel. Ez a tanulmányterv képezte az alapot minden további tervezéshez. A tervezők megállapították, hogy a terep adottságai miatt a nagyvizeket Magyarország területén célszerű visszatartani. Ezért a két állam úgy határozott, hogy a szükséges árvíz tározót közösen építik meg, és a 626 millió forintos építési költségeit megosztva, közösen viselik.

Az árvíztározó a Kebele patak völgyében, a nyugat-zalai Zalasombatfa, Belsőárd és Resznek község közötti 272 hektáros területen építették meg. Az árvíztározó 2,7 millió köbméter víz befogadására alkalmas, és mintegy 5,5 kilométer hosszú völgyzáró gáttal, három szabályozó műtárggyal és egy zsilipes áteresszel látták el.

A tervezési területen a 70-es, 80-as években lezajlott vízrendezési munkák alapvetően befolyásolták a vizes élőhelyek állapotát. A korábbi állapotokhoz képest nagyságrenddel csökkent a vizes élőhelyek területe. A két jellemző vízfolyás (Szentgyörgyvölgyi patak, Kebele) szinte jelentéktelen – száraz időszakban szinte üres – patakmederré vált. A vízfolyásokhoz és vízborításhoz kötődő élőhelyek területe jelentősen csökkent, állapotuk mára szinte kizárólag a csapadékviszonyoktól függ. Ugyanakkor időnként – jelentős csapadék esetén – a vízfolyások kiöntenek, ekkor kapnak csak vizet a rétek, de az elöntés ritkán történik meg, akkor is csak egy-két napig tart. A kavicsbányászat is befolyásolja a talajvízszintet, nagy párolgató felületű bányatavak találhatók a tervezési területen.

A Kebele és a Szentgyörgyvölgyi patak a 11/2009. (VIII.5.) KvVM rendelet melléklete szerint kizárólagos állami tulajdon, melynek kezelői feladatait a Vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 3. § (3) bekezdése szerint a Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság látja el.

A Vízügyi Igazgatóság, a vonatkozó mederkezelési tervnek megfelelően, munkákat végez. A fenntartási feladatok a meder vízemésztő képességét, vízelvezetési funkcióját szolgálják, abból a célból, hogy az előírt mértékig kiöntés mentesen folyjanak le a vizek, ne okozzanak kárt a települések házaiban és területein. Ehhez a mederben irtási és iszapolási, mederbiztosítási, uszadék eltávolítási munkákat végeznek, a töltésen gyepművelést folytatnak, valamint biztosítják a munkavégzéshez szükséges megközelítést, a 21/2006 (I.31.) Korm. rendelet szerint.

A Magyar-Szlovén Vízgazdálkodási Bizottság a két állam között megkötött Határvízi Egyezmény érvénybe lépésétől kezdődően a magyar–szlovén határtértséget érintő vízgazdálkodási kérdéseket folyamatosan figyelemmel kíséri, javasol, engedélyez, határozatokat hoz, amelyek végrehajtása kötelező. Az együttműködés keretében valósult meg Zalasombatfa-Belsőárd-Resznek térségében a Kebele záportározó 2008-ban.

Turizmus

A területen az intenzív turizmus nem jellemző, alkalmi látogatók azonban előfordulhatnak.

Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett, intenzív területhasználat nem fenyegeti.

Infrastruktúra

A területet infrastrukturális elem nem érinti.

A közlekedési hálózat közvetlen környezeti hatása vonalszerűen jelentkezik, s e hatás intenzitása a közlekedési tevékenység jellemzőitől (alágazat, műszaki állapot, stb.) és a helyszíntől (lakott terület vagy azon kívüli) is függ. A közlekedési rendszerek fejlettsége kihat a terület (vízgyűjtő) terhelési szintjére, mivel befolyásolja az emberek mobilitását.

A tervezési terület határán halad el a 86-os főút, jelentős forgalommal, de a területet nem érinti. A tervezési területen a közúti forgalom minimális, de a főúton a teherforgalom miatt jelentős a gázolásból eredő károkozás a jelölő (kétéltűek, vidra) és az egyéb védett fajok (madarak, különösen az egerészölyv) tekintetében.

Jelenleg zajlik közút fejlesztés a térségben (Szlovénia felé), ez egykori utak nyomvonalán történik, ezért jelölő élőhelyeket nem érint.

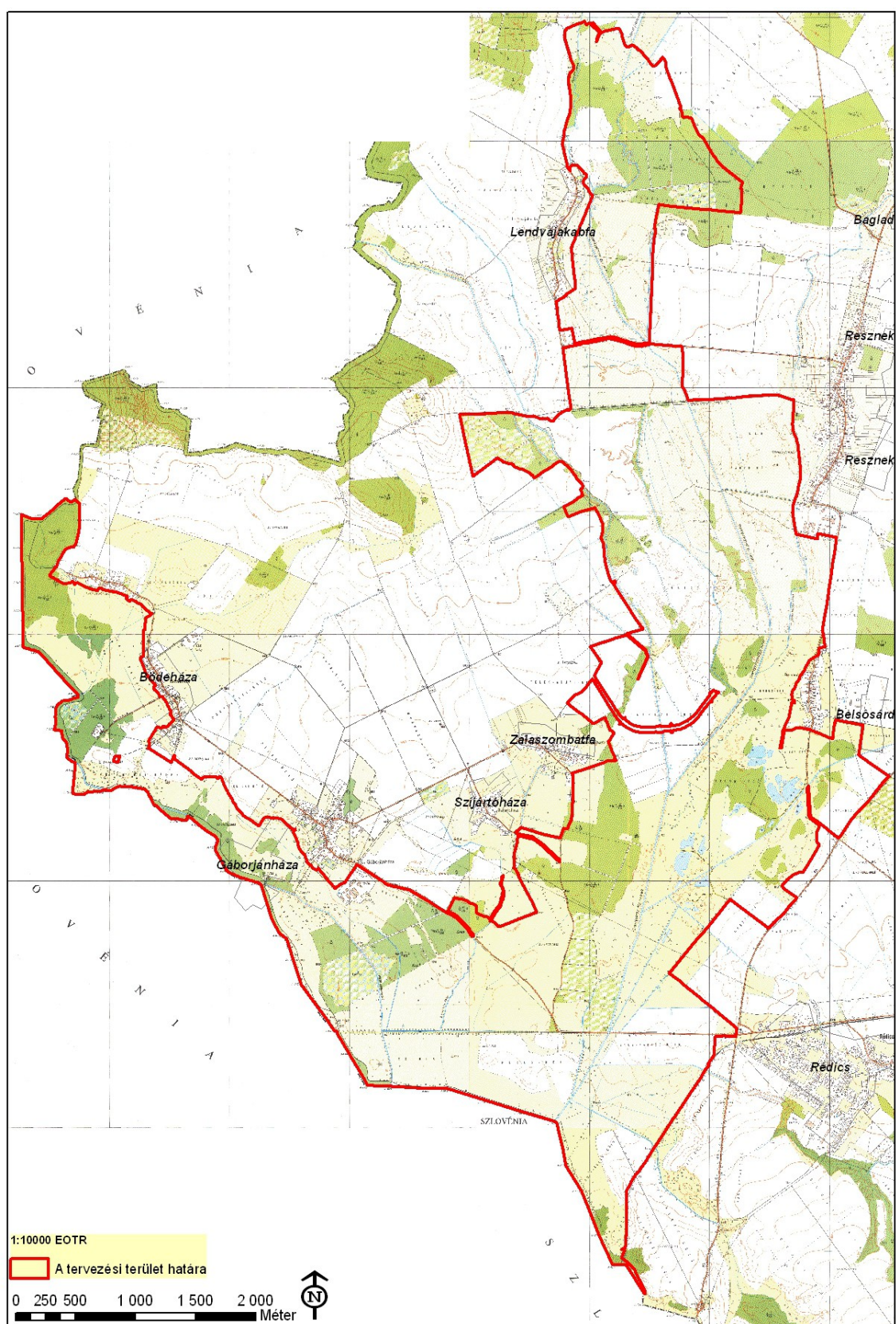
Egyéb

A területen területfelhasználási változtatási szándék, terv jelenleg nem ismert.

2. Felhasznált irodalom

- Bölöni, J., Molnár, Zs. és Kun, A (2011): Magyarország élőhelyei – Vegetációtípusok leírása és határozója – ÁNÉR 2011. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót 439 pp.
- Haraszthy, L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Közalapítvány, Csákvár
- MAROSI S., SOMOGYI S. 1990: Magyarország kistájainak katasztere I–II. – A Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutató Intézete kiadványa, Budapest, 1023 p.

3. Térképek

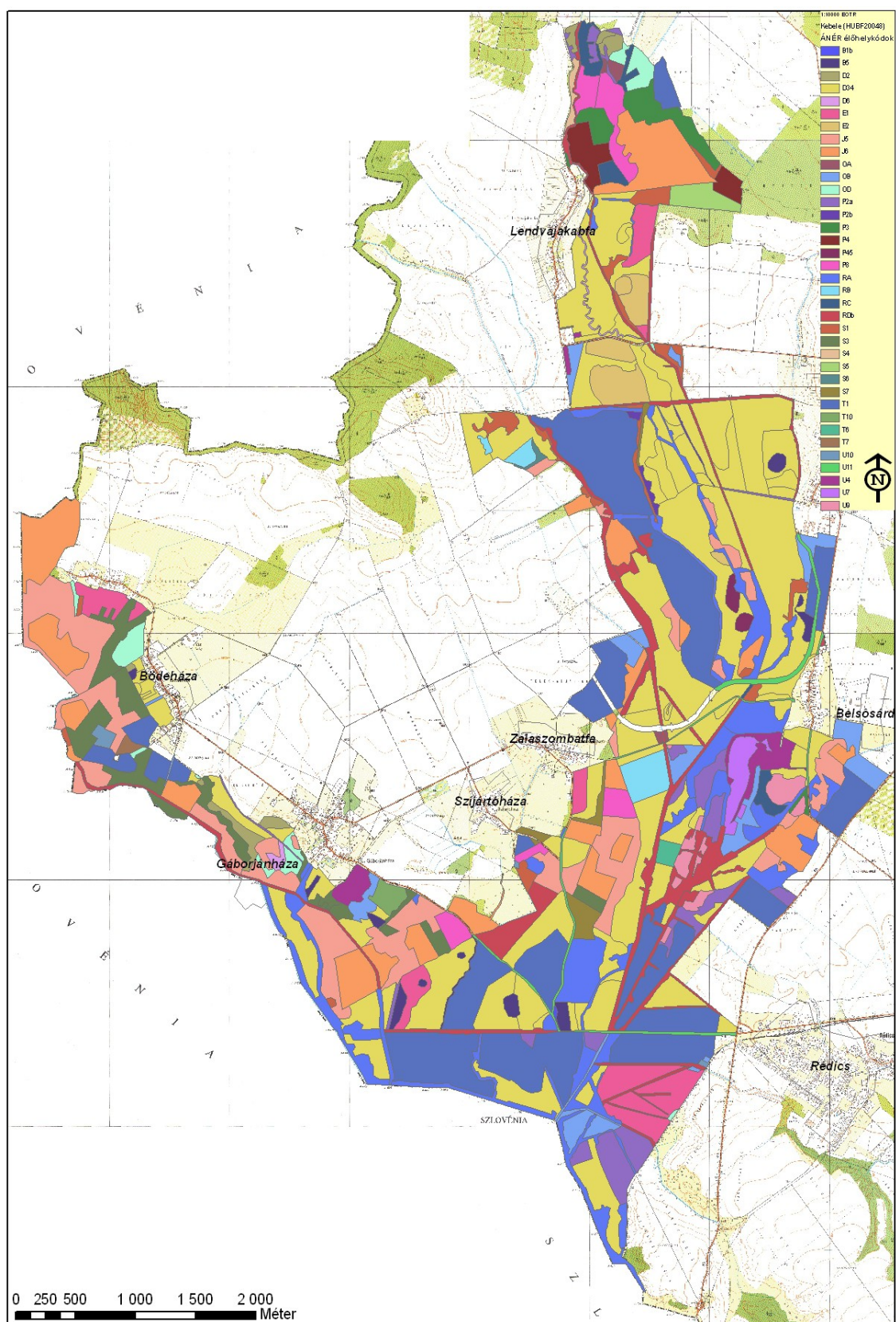

3.1. A tervezési terület átnézeti képe. 2014.10.22.

ÁNÉR kódok magyarázata

Élőhely neve	ÁNÉR kód
Úszólápok, tőzegecs nádasok és télisásosok	B1b
Nem zsombékoló magassásrétek	B5
Kékperjés rétek	D2
Mocsárrétek	D34
Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet	D6
Franciaperjés rétek	E1
Vers csenkeszes rétek	E2
Égerligetek	J5
Keményfás ártéri erdők	J6
Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	OA
Jellegtelen üde gyepok	OB
Lágyszárú özönfajok állományai	OD
Üde és nedves cserjések	P2a
Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések	P2b
Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés	P3
Fáslegelők, fáskaszálók, legelőerdők, gesztenyeligetek	P45
Vágásterületek	P8
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA
Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők	RB
Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők	RC
Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők	RDb
Akácültetvények	S1
Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek	S3
Ültetett erdei- és feketefenyvesek	S4
Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek	S5
Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák	T1
Fiatal parlag és ugar	T10

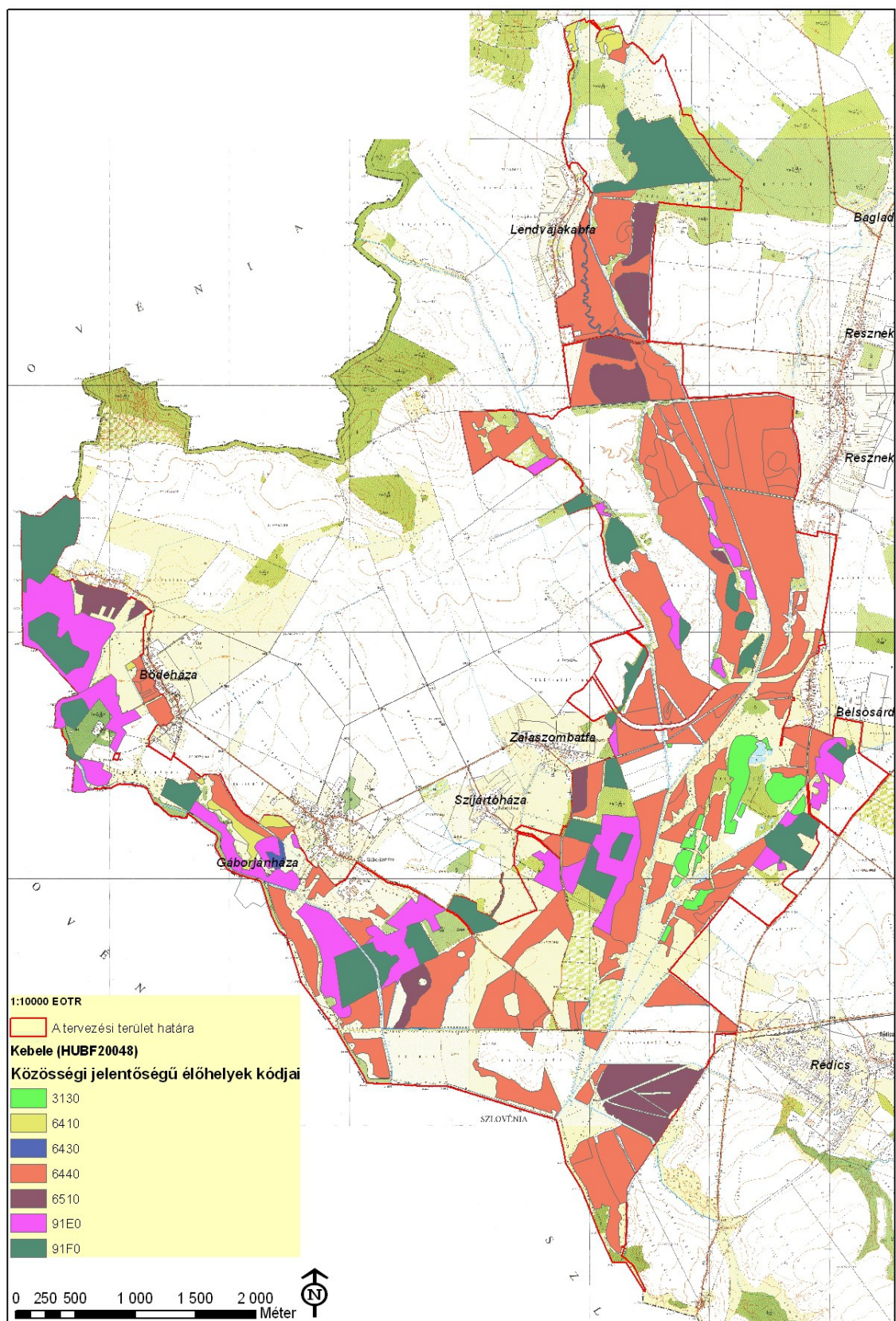
Extenzív szántók	T6
Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények	T7
Tanyák, családi gazdaságok	U10
Út- és vasúthálózat	U11
Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók	U4
Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak	U7
Állóvizek	U9

3.2. A tervezési terület domináns ÁNER élőhelytípusai. 2014.10.22.

Natura élőhelytípusok és kódjaik

Élőhelytípus kódja	Élőhelytípus megnevezése
6410	Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>)
6440	<i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei
6510	Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
91F0	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>)
91E0*	Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
6430	Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
3130	Oligo-mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> vegetációval

3.3. A tervezési terület közösségi jelentőségű élőhelytípusai. 2014.10.22.

4. Mellékletek

Észrevételek a Kebele (HUBF20048) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervével kapcsolatban

Észrevételt tette	Észrevétel	Észrevétel kezelése
Gazdálkodókkal folytatott személyes terepbejárások		
Szabó Zoltán (Rédics), Szabó Zoltán (Zalasombatfa)	Szlovén többségi tulajdonos 280 Ha-on végez rossz gazdálkodást -2018-ig van szerződése a szlovén kft-nek, nagy területet borít aranyvessző (Rédics) - a 38 EURO/ ha kevés a felhagyott kaszálóréték helyreállításához (Zalasombatfa)	Általános megjegyzések és a veszélyeztető tényezők között szerepeltetjük a támogatás mértékét ért megjegyzést és a külföldi bérletből származó kedvezőtlen gazdálkodási eredményeket
Szabó Zoltán (Rédics)	Szerves tápanyagutánpótlás lehetősége: „soványodik a termőréteg” szervestrágya kihelyezése miért nem engedélyezett? (Rédics)	269/2007. (X. 18.) Korm. rendelettel ellentétes (az általános javaslatoknál feltüntethető igény, hogy érett istállótrágyával bizonyos gyeptársulások alkalmankénti tápanyagutánpótlását mérlegelni lehessen).
Szabó Zoltán (Zalasombatfa)	Invazív gyomok, cserjeirtás-visszagyepesítés: cserjeirtásra az engedély megkérése bonyodalmas	Általános megjegyzések között szerepeltetjük
Szabó Zoltán (Rédics)	Osztatlan közös tulajdonú földek -Kebelén 290 ha erdőterület 370 tulajdonossal (Rédics) -Sok területre jellemző, hogy teljesen elhanyagolják, 10 tulajdonos egyike se nyúl hozzá	Általános megjegyzések és a veszélyeztető tényezők között szerepel
Szabó Zoltán (Rédics), Szabó Zoltán (Zalasombatfa)	Vadkár -sok felhagyott fűzültetvény, hatalmas területet tűr fel a vaddisznó (Rédics) -kukorica és búzaföldeken nagy kárt okoz a vaddisznó (Zalasombatfa)	Beépítve a veszélyeztető tényezők közé
Szabó Zoltán (Rédics), Szabó Zoltán (Zalasombatfa)	Vízkezelés Csatornahálózat kialakítására lenne szükség, duzzasztógát miatt sokszor áll víz alatt a terület jelentős része (Rédics) Védmű elkészülte óta nincs árvízprobléma (Zalasombatfa)	A fenntartási terv említést tesz arról, hogy vízelvezetési terv és mederkotrás helyett komplex vízkezelési terv kidolgozását látja célszerűnek a természetvédelmi kezeléssel megbízott Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, és e tekintetben a vízügyi igazgatósággal közös pályázat

		kidolgozására törekszik, amely megoldaná a gazdálkodási problémákat, miközben a Natura 2000 területek természetességi állapotára kedvező hatást gyakorolna.
Gazdafórum 2014. 07. 14., Lenti		
Vissi Géza (ZMKH Erdészeti Igazgatóság)	Kérdés: a Lenti Erdőtervezési Körzet erdőtervét most készítik: a fenntartási terv mennyiben befolyásolja az erdőtervezést?	Megyer Csaba: az erdőtervek kialakítása évek óta a természetvédelmi hatósággal és kezelővel egyeztetve valósul meg, így a fenntartási tervek új elvárásokat az erdőkkel kapcsolatban már nem jelentetnek meg.
Hatóságok, vagyonkezelők észrevételei		
Zalaerdő Zrt. Ti.Eg. 524-2/2014 sz. ügyirat 2. sz. melléklete (Kelt: 2014. 08. 15.)	A Zalaerdő Zrt. a fenntartási terv „élőhelyek kezelése” fejezethez 16 megjegyzést tett („Égerlápok, égerligetek, puhafás ligeterdők” 6 db; „Üde lomberdők, keményfás ligeterdők” 4 db; „Ültetett és spontán felferődt akácok” 3 db; „Erdei fenyő és lucfenyő ültetvények” 3 db), melyek az önkéntesen vállalható előírás-javaslatokként megfogalmazott korlátozásokra, tiltásokra (erdőgazdálkodási tevékenység elhagyása, tarvágás mellőzése, talajelőkészítés elhagyása...) vonatkoznak.	A javaslatok mérlegelés után beépítésre kerültek a fenntartási tervbe
Pécsi Bányakapitányság, PBK/1627-2/2014 sz. 2014. július 25-én keltezett levele	A Kebele Natura 2000 terület fenntartási tervével kapcsolatban nincs észrevétel	
Nyugat-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 1129-002/2014 sz. 2014. augusztus 13-án keltezett levele	Az igazgatóság több ponton kér pontosítást a fenntartási terv szövegezésében. Az Igazgatóságunk kezelésében lévő vízfolyások egy része már rendelkezik vízjogi üzemeltetési engedéllyel, a többi vízfolyásra a tervek készítése folyamatban van. Egyeztetni szükséges a vízjogi üzemeltetési engedélyezési tervek és a Natura 2000 területek fenntartási terveinek tartalmát. Fontosnak tartjuk, hogy a Natura 2000 jelölésű területek fenntartási tervében a törvény által előírt munkák elvégzésének lehetősége, a vízhasznosítások engedély alapján történő üzemelése, és nemzetközi kötelezettségből adódó feladatok teljesítésének lehetősége biztosítva legyen.	A kért pontosítások mérlegelést követően megtörténtek
Nyugat-Dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség 2013-3/1/2014.V. sz, 2014. augusztus 14-én keltezett levele	A Felügyelőség észrevételt nem kíván tenni	
Más megkeresett hatóságok és vagyonkezelők nem kívántak észrevételt tenni a fenntartási terv előzetes egyeztetési folyamata során		